

АпхъарасахІат 1. Атема: «Угвы йацпата хІапхъауа тшыгІбжъитІ».

Амурад: абаза уысагІвчва руысаквала абызшва апщдзара асабиква йдырбара, абыжъква таразта йырхІвауата йазыбжъара, ажва баргвква йгІарныцІуа рахІвра.

Адгалра: абаза гІвгІвчва рсуратква, ауысаква.

АпхъарасахІат акІвшаца:

-Асабиква, уахъчІва сара швахасыргІвазуштІ абаза уыса пщдзадзаква. Швара швшпазхъвыцуа, ачІвыйа уыса ззалауцІа ауаш? (асабиква рджъауапква). ТамампІ, хІцри кыт, апсабара, хІан-хІабачва. Уыса згІвуа аугІаква уысагІв –хІва йрыпхъитІ. УахъчІва сара ауат рызджъакІ шврабасырдыруаштІ. Ауаса апхъапхъа йгІасашвхІв, йазыгІгвалайа йара ауысаква? (асабиква рджъауапква). Ауысаквала йхІзагІарбитІ апщдзара, абыжъгара, ацІолара ауыса апны йгІазквчважвауа. Ауысаква рызджъакІ уарадхитІ. Ауат макъым рызгІархъвыцитІта рахІагъи йпщдзахитІ.

АбжъагІвы ауысагІв йсурат гІалырбитІ, ауи дгІайыквчважвитІ, асабиква дрыхІвитІ йыхъызи йтдзахъызи рхІвахырныс. Ауыса псайспата, таразта, угвы йацпата дгІапхъитІ. Йъатахъу апны ажва баргвква йгІарныцІуа лхІвитІ, асабиквагъи дрыхІвитІ йатархІвахырныс, йгІарныцІуагъи галархІвхырныс, рахІа бзита йшыргвныркІылуаш апшта.

Тшпсшара дакъикъа

АбжъагІвы асабиква гъажъы гІандыршауата йлыргылитІ йгъи йылхІвауа рчпарныс ралхІвитІ- щачвпынцІала хІныкъвитІ, хІнапІква щтІыхІхитІ, йнахІыркъвыхитІ, гІвынала хІымгІвайситІ, райшата хІымгІвайситІ, хІгІашІаситІ-псып тагІгитІ- хІнапІква щтІыхІхитІ, псып гІатыхІщтхитІ-хІнапІква нахІыркъвыхитІ.

Абазашта

АмгІва сывкпІ, йгІасшІаситІ апша хъшвашва

АмгІва сывкпІ, уа уыхъаз бзиракІ сацта

Абазашта- йапхъахуз са сашва,

ЙцІыхъвахуш са сашва –Абазашта! *Мхцы Къарим*

ХІцгвы

Бзи йабитІ хІа хІцгвы ацкъара

Цын тшарыцкъатІйацищтара.

ЙчІвапІ ужвы ацыгв цыр-цыр

ТынчпІ, тшарыцкъан, ахвыр-хвыр *Щыбзыхва Лариса*

СкЫтІу

Ари скЫтІу пшдзадзапІ,

Ари скЫтІу ьзадзапІ:

НапЫдѣ алымхІа абгъитІ,

НапЫдѣ цкъата йчитІ *Къвапсыргъан Валентина*

Сара с-Псадгъыл.

Бзи йызбитІ сара КІавкІаз,

Сара сышта спсы зхъашваз.

Ухъызымхуашѣа уара упны,

Апхын, адзын бажв, агъны... *ЧезыкІѣ ШахІымби*

-Асабиква, гвы аштума хІыбызшва пшдзата йшгауа, ауи ахъазла хІыбызшвала швчважвала. ХІыбызшва швабыжта йбайапІ йгъи йпшдзапІ. Швандухара швыуа зджъакІы уысагІвхара ртахъхушзапІ.

Ажваква рхІвари йгІарныщІуа гІаргвныргІври мгІан ду амапІ.

АпхъарасахІат аитог: Асабиква, ачІвыйа уыса –хІва йызпхъауа? УысагІвта йжвдыруада? АбжъагІвы асабиква уысачкІвынкІ збарла йдлырдыритІ.

АпхъарасахІат 2. Атема: «ХІдзыргІвуата йгъи хІчважвауата тшыгІбжъитІ»

Амурад: асабиква абжъагІвы йхІвауа йаздыргІвуата, ажва шІыцкѣа ргІауата йарыщцара, атурых бызшва йазыбжъара, рчважващѣа тшауацІнарыхра, азцгІаракѣа джъауап рзатуата йбжъара.

Адгалра: абаза бызшвала йгІву атурыхкѣа аудио йа апхъага.

АпхъарасахІат акІвшащѣа:

АбжъагІвы асабиква гІалыдзхъалырчІвитІ.

-Асабиква, атурыхкѣа бзи йыжвбума? (щѣа) Атурыхкѣа урышѣа бызшвала акІвымкІвагъи абаза бызшвалагъи йгІвыта йаѣапІ. Атурыхкѣа агІвгІвчѣа йыргІвитІ. Атурыхкѣа йгІахІдырбитІ йбзийу йгъи йгвымху, агІвычІвгІвыс даѣазлара шатахъу гІахІархІвитІ. УахъчІва сара атурыхкѣа

шврызсерыдзыргІвуаштІ, ауи амщѣахъ ауат хІрылачѣажѣахуаштІ.

АбжъагІвы атурых дгІапхъитІ, йгІаргвнымгІвуа ажваква йгІарныщІуагъи йхІвитІ.

«АмцхІвагІвы»

Уасахча гвыпкІ аьан. АуатмцІвагІвыкІ дрыман «УахІа-хІай! Аквыджьма ауаса йГарыластІ», -хІва дчІвагІгауа акыт дГарылалуамца йжьалун. АугІагы йызынымкІва, йГванымкІва, йхынымкІва йхьарцІунта лаба зму йыма, хьвынчІвы зму йыма тшГаштІырхуан. Ауаса йабау аквыджьма? «Ари зьараны хІГайжьышйа?» - хІва йгьыуамцара дасу йыунагІва йнашылхуан.

Ауаса зны цІабыргдзата ауаса аквыджьма гІарыластІ. Ауасахча дГІагвьяджьтІ, дчІвагІгауа акыт дрылалтІ. Ауаса йгьйызхьарымцІахтІ заджвгьи йыунагІва дгьГІаджвылымцІхтІ. Тынчта йшчвІаз руасаква аквыджьмала йырфатІ.

- АмцІвагІа ауасахча гвып шпагІайжьалуз?

-Ауи щарда йызхьарцІама?

-АцІабырг анихІва йызыызхьарымцІах ачІвыйа?

Тшпсцара дакьикья:

«Асамолетква» (абжьагІвы йанихІвара йщтІыпссГитІ, йГІачІвахитІ)

Атурых аквчважвара.

-Асабиква, ачІвыйа ари атурых гІазквчважвауа? Арат ажваква йГарныцІуа ачІвыйа (абжьагІвы атурых йГІалихитІта ажва шЫцква йа ажва баргквва йГІайрысабапитІ)

АпхьарасахІат аитог: Асабиква, турых ззырхІвауа ачІвыйа? УахьчІва хІызпхьаз атурых ахьыз ачІвыйа?

АпхьарасахІат 3. Атема: «Ан-абачваква рыхьазла йхьтІу апхьарасахІат «Сара бзидздза йызбауа ауыса»

Амурад: асабиква абаза уысаква рхІвауата, ауат йГІазквчважвауа гІаргвынгІвуата йбжьара, аугІа щарда рпны йызчважвауата йарыщцара, рчважваща тшауацІнарыхра, ауысаква агви апси йаццпата йапхьауата йазыбжьара.

АпхьарасахІат акІвшаца:

АпхьарасахІат йапылуа анхара- асабиква йдхІырдыритІ ауыса хвыцква, ажважквва, ахІвараква, ашваквва.

Асабиква йддырбауата ан-абачва абаза уысаква йГІарыпхьитІ. АпхьарасахІат йырцитІ амакьымла абжьагІвы. ЙхьтІу апхьарасахІат йапылуата асабиква йадыргалитІ агІарбара: «Папа, мама, сара – йабаркІу тГІачва», ауи агІарбара йалазла аутІ ан-абачвагьи.

АпхьарасахІат агвып апны йакІвдыршитІ. Ауысаква йГІарыпхьара апхьала абжьагІвы ан-абачва рсабиква рынхараква длырбитІ. АбжьагІвы йГІалылкІгІитІ

атГачва апны асабиква абаза бызшвала урачважвара мгІан хъадата йаму. Ауди амцтахъ асабикви ан-абачви (йызтахъу) ауысаква йГІарыпхытІ. АпхъарасахІат абаза ашвала (абжъаГІвы йГІалихитІ) йалдыргитІ.

АпхъарасахІат аитог: ан-абачви йацыта рынхара, абаза бызшвала чважвара мгІан хъадата йаму гІалкІГІара.

АпхъарасахІат 4. Атема: Асуратква атемала: «Сара скыт сара стыдз цри» апшра.

Амурад: асабиква ражвар йалархІара, ацри кыт, КЧР апсабара, апсауышвхІаква рырдырра, асабиква ргврыхвара тшауацІнарыхра, апсабара йазсакъуата йазыгъазлара йазыбжъара, ацри кыт бзи йырбауата йбжъара.

Адгалра: ацри кыт, КЧР апсабара, апсауышвхІаква зну асуратква.

АпхъарасахІат акІвшаца:

-Асабиква, уахъЧІва хІцри кыт хІаквчважвуштІ. Ахъыз ачІвыйа хІкыт? ХІкыт йадзхъата йзапш къалайа, кытІа йаъу? АчІвыйа хІкыт апны йаъу? (апхъарта, айгъазарта) ЗымГІвагъи бзи йыжвбума абна, адзхъа швцарныс? ХІара хІ-республика ашІыпІа пщдзаквала йбайапІ. Ауат шврабасырдырла апхъала хІхъмарпІ.

Тшпсцара дакъикъа.

АцІараква шырдза цыра амырчІвун,

ТІатІу хвыцгъи ахъвышв дыквчІва, ауат дырпшуан:

Швча тшшврытхаджъ, сцІара хвыцква!

Цкъата йшвхъвшва ашырдза цыра!

Цкъата йшвфа ашырдза цыра!

Бзи швызбитІ сара...

-Ари асурат швапшыстІ, йГІажвдырума ари ашІыпІа? (хІара хІкыт) ТамампІ, швапшыстІ шІыпІа пщдзата йаъу ауди адзхъа. ХІара хІ-республика апны йаъапІ агвалква, абыхъв хІГІаква, ауат апхынлагъи сы рыквпІ, йаъапІ адзыГІв мчхъаква, абнаква (абжъаГІвы йхІвитІ йгъи йГІайырбитІ ауат рсуратква). Асабиква, йхІшвырхІвастІ хІадгъыл злабайу ашІыпІа пщдзаква рыхъызква (абжъаГІвы йГІайырбитІ абыхъвква зну асурат, асабиква йырхІварныс дрыхІвитІ).

-Швара шардала абна швцума? Йзапш швырйа ауаъа йбзазауа? Сара йбабу, йпшдзу, йгвтІатІу ажъа жвгІвырныс стахъыпІ).

АбжъагІвы аальбомква, акъарандаш зигІваква рылайшитІ (афланелеграф апны йгІайырбитІ таразта ажъа шуыгІвуаш).

Мачвыла хъвмарра: «ТгІачва»

-Асабиква, бзидздзата швынхатІ.

АпхъарасахІат аитог: Асабиква, хІкыт ахъыз ачІвыйа? Йзапш псауышвхІайа абнаква рпны йбзазауа?

АпхъарасахІат 5. Атема: «Адзынла амш аъаца рхъвыхра»

Амурад: ргврыхвара тшауацІнарыхра, апсабара йазсакъуата йбжъара, ражвар йалархІара.

Адгалра: адзын бна зну асуратква, адзын быгъкъва, мышвмажва акъвадамачкІвын.

АпхъарасахІат акІвшаца:

-Асабиква, ужвы йзапш гІамтайа йакІвшауа? Йшпажвдыр адзын шгІаталыз? Йзапш чгІвычайа адзынла йыршвырцІауа? ХІшврыхъвмар (абжъагІвы асабиква йгІалдирыхитІ адзын йачІву апкъыгІвакви ачгІвычакви)

- Асабиква, адзынла амшква айшысхитІ, йхъшвашвахитІ, апссгІачІвква акъраль пхаквала йпссгІахитІ, ацІлаква рбыгъкъва рчва тшапсахитІ йгъи йгІакІапІлахитІ.

Тшпсцара дакъыкъа:

ЙгІайтІ саыта адзын

АцІлаква тшдыршвшвахитІ

Апша хъшвашва гІасын

Акъырльуква пссгІахитІ.

- ЙашІхІырпшыпІ абна штшапсахыз адзын ангІатал (абжъагІвы гІвсураткІ гІайырбитІ. АзакІы апхын йачІвыпІ, азакІгъи адзын) Асабиква, абна штшапсах? АчІвыйа датша псахрата йыжвбауа?

- ЙхІшвыпІ адзын бгъы (абжъагІвы асабиква йрылайшитІ аальбом бгъыцква, аджъычІв быгъкъви ачамхІа быгъкъви рныта)

АпхъарасахІат аитог: АчІвыйа уахъчІва хІызквчважваз? Адзынла апсабара шпатшапсахуа?

АпхъарасахІат 6. Атема: «Адзы йшвхча йгыи хвы азыжвба»

Амурад: асабиква адзы аьашата йаму йахаргІвазара, адзы агІвычІвгІвыси апсауышвхІакви рбзазаца апны магІныта йаму йгІаргвынгІвуа йбжьара, архъвыхраква ршвапхала асабиква анаука гІарбара щаквыргылра.

Адгалра: ПщырхІа чкІвын, акытчаква рныта аткІвапсчкІвынква, асуратква рныта акІарточкІаква (акытчаква рджьауапква), архъвыхраква рыхъазла ьамапсыма (асабиква зьара йнадзауа аьара стакан дзы тата), фачыгІв, швыга.

АпхъарасахІат акІвшаца:

-Асабиква, сара уахьчІва асабигІзарта сангІай ашвхъымса апны пщырхІачкІвынкІ гІазбатІ.

-ХІашвырпшыстІ ауаьа йту.

-АчІвыйа ари? (ткІвапс)

-Швара швшпазхъвыцуа. ЙабагІай ауат? (апахь пхагІвхан, ацхІашвква ратытІ)

- Асабиква, аткІвапсипхъадза апны кытча аныпІ. Гврыхвата акытчаква шврыздыргІврыквын, уахьчІва хІызквчважвуш гІажвдыруаштІ.

ЙщтІан ахъыза йтІатІата, йшкІвокІвата

Амара ангІаквпха, ахъыза йыгІвтІ. (сы)

(Агъвы апны сурат кІыдпІ, акытча аджьауап гІаныцІуата)

Аква, ацхІашвы, адзы йрыквчважвауа акытчаква ралхІвитІ.

-Амца йгъабылуам, адзы йгъацІашвкьвалуам. (цхІашвы)

-Мца рычвыгІв, тгІачва ргвыргъагІв. (дзы)

-НапІы гьамам, щапІы гьамам- ашв хъышвква атІтитІ. (пша)

- ЙабабалитІ, ауаса йыгъзадгылуам. (амара, амыз)

-АчІвыйа уахьчІва хІызквчважвуш? (УахьчІва хІызквчважвуш адзы акІвпІ).

-ТамампІ. Адзы-ауи бгІадзарапІ(жидкость). АчІвыйа ауи йазыха ауаш? (Адзы йтаучва, йгІатучва, датша зджьара йтаучва ауаштІ. Адзы йыгІвитІ). Асабиква, адзы йзапш чвайа йаму? (Адзы чва гьамам, йшкІвокІвапІ) ЙхІырхъвыхпІ адзы ачва шаьу. Ауи ахъазла рхъвыхра акІвхІыршапІ)

Рхъвыхра №І «Адзы чва гьамам»

Асабиква рпахъ гІвстаканкІ гылапІ: азакІы дзы тапІ, азакІы- хшы. АгІвстаканкІгы алабачкІвынква рылахІыргылитІ. Йзапш стаканІа алаба ъаубауа, йзапш стаканІа йѡауымбауа? Дзы зту астакан апны йубитІ, хшы зту апны йгьубум.

-Астаканква швыркІылпшта азаджв азаджв швипшы. Йзапш стаканІала кІара ажвбаз?

-Асабиква, ачІвыйа ари архъвыхра йгІахІнардырыз? (адзы чва гьамам, уызкІылпшитІ)

-Адзы швыга зигІва алахІцІарквын, ачІвыйа йазниуаш? (Адзы ачва тшапсахитІ) Адзы йаларцІаз ахъазла ачва тшапсахтІ. Асабиква, адзы фгІвы амма, швшпазхъвыцуа? Ауи гІагІдырра ахъазла ужвыгьы рхъвыхракІ хІчапІ.

Рхъвыхра 2. «Адзы фгІвы амма?»

Асабиква адзы йахІырфгІвышвитІ, фгІвыта йамугьы рхІвитІ. (йа фгІвы шамам рхІвитІ). Ауи ангІаргвынгІвра, абжьагІвы дацІачІвагьвара атахъыпІ акран йгІайуа адзы фгІвы амазла шауаш. Акран йгІайуа адзы йазалху, хІызгІвадара рхчара ахъаз апІайква, азарарква адзы йалу вещества ла йдрыцкьитІ. ХІаргьы йгІахІгвынгІвитІ адзы фгІвы шамам.

- Асабиква, архъвыхраквала йгІагІдыртІ адзы чва шамам, ушызкІылпшуа, фыгІвгьы шамам. Ауаса йамма адзы хьгІара-цІгІара? Ауи хІырхъвыхпІ.

Рхъвыхра 3 «Йамма адзы хьгІара-цІгІара?»

Асабиква шыхІвцла (соломкІала) дзы рыжвныс йрахІхІвитІ. Ауи ахъазла йашІдырпшырныс йрыхІтитІ хшии дзыхьгІи. Асабиква, ауат рхьгІара цІгІари адзы ахьгІара цІгІари ашІхІырпшырыквын ачІвыйа адзы ахъаз йхІхІва ауаш? (адзы хьгІара-цІгІара гьамам). Ужвы хІара йгІдыритІ адзы хьгІара-цІгІара шамам, ауаса адзы фачыгІв алахІцІарквын, адзы хьгІахуштІ, джьыкІа-цІгІахуштІ, лимон-чІвкъахуштІ. Ауи йгІалцІла йцаквхІыргылитІ, адзы ахьгІара-цІгІара зчауа ауи йаларцІауа акІвпІ.

Тшпсшара дакьикъа

ХІан мажвадза бзикІ лкІвахІитІ

Чашв хІзылрыдзуашта

Саргьы ауи сылзынадзитІ

ТакІв сылцхьрыгІушта

Амажвадза хвыц гьажьква

Бзита йсрыгІвитІ са

Мама лапшта рхъатаква бзита йцІасыртшитІ

Ахвша йтасрышвитІ, йбылуа йдзитІ

Мама йГасылтитІ сачвхІвумца йысфитІ.

-Асабиква, ачІвыйа аугІа дзы йазыргвалу? (аугІа адзы рыжвитІ, йаламацІауитІ, йаладжвджвитІ, тшаларджвджвитІ). ТамампІ. АугІа дзщарда ртахъыпІ. Швазхъвыцта йГасашвхІв, дзачІвыйа ужвыгыи дзыдъа йзымбзазауа? (Дзы ртахъыпІ апслачваква, ауат ауаъа йбзазитІ, агІайыраква йГайра ахъазла дзы ртахъыпІ, апсауышвхІаква йыртахъыпІ дзы, ауат дзы рыжвитІ, азджъакІгыи адзы апны йбзазитІ- абабыщква, агъейква, абльагІваква йгыи датша щардагыи). ЗымГвагыи йыртахъыпІ адзы цкъа. Ауаса адзы цкъа рыцІа-рыцІа ймачІхитІ. Ауи ахъазла адзы хІхчара атахъыпІ, адзыГІв нышвкъвара йыларышв гъауашым.

АпхъарасахІат аитог: асабиква, уахъчІва хІара хІаквчважватІ адзы мгІан дута йаму аугІаква, апсауышвхІаква рыхъазла, ауи хчара шатахъу. Сара сшазхъвыцуала джъащяхъвара щарда адзы ахъазла йыжвдыртІ.

АпхъарасахІат 7. Атема: «Абна джъащяхъва гІамдара»

Амурад: асабиква абгъыц апны ориентировка йазыбжъара, апсауышвхІаква рчпаща, рбзахаща дырра тшауацІнарыхра, апсабара гІаншараква рзалыхуата, ашвырква бзи йырбауата йбжъара.

Адгалра: ахъвмаргаква – амшв шкІвокІва, ажъа, абага, аквыджъма, апыжвбана.

АпхъарасахІат акІвшаща:

-Асабиква, ари асурат швапшыстІ, ауи ахъыз «Амшв агъын гІвара апны». ШвапшыстІ, йабадза пщдзу асурат! ЙГасашвхІв, йзапш гІамтайа араъа йГарбу? ЙшпагІажвдыр? ДзачІвыйа ужвыгыи асурат йану? (асабиква рджъауапква)

-ТамампІ, асабиква, асурат апны йГарбапІ агъны, адгъыл асы щтІапІ, ацІлаква бгъыи гыршІам. Ужвыгыи асурат апны йГанарбитІ, амшв агІвара йшычвуа. Ай, асабиква, дзачІвыйа амольберт ащтІахъла тшыкъазчІвахыз? (амшв шкІвокІва асхъа шкІвокІва йыцІачІвапІ). Асабиква, ари атурых амшв Умка акІвпІ. Ауи хІара абна джъащяхъва гІамдара хІызшІнатитІ Йшвтахъума? Щта, ауи асхъан, хІджвыквлитІ!

(Агвыпла хІымГІвайситІ, ажъа чкІвын гІахІынйитІ). Асабиква, швапшыстІ, дзачІвыйа ари йчІву? (асабиква рджъауапква). Асабиква, ажъа чкІвын хІара хачІвы хІызгІанарыхІазыртІ, швгІай йхІшврычпа.

Дидактика хъвмарра «ЙпщыгІвхауа дчІыдапІ»

-Асабиква, швапшыстІ, дзачІвыйа ари йхІызпшуа (асабиква рджъауапква). Аквыджъмагыи хачІвы арыхІазыртІ. ЙГашвтстІ азцІгІараква джъауап, йабабзазауа

аквѣджма? Йзайшварацуада? Швызгѣвадахатѣ, асабиква, ари ахачѣвгѣи швырхѣятѣ. Швапшыстѣ, дзачѣвыйа ужвыгѣи йгѣахѣшѣашваз? (асабиква рджѣауапква). Хѣашвырпшыстѣ хачѣвыта йарыхѣазырыз апыжв.

Дидактика хѣвмарра «Дасу ачѣвыйа йафуа?»

Асабиква, ужвы хѣхѣвмарпѣ.

Ахѣвмарра «Ашвыркѣва рбззарта»

- Асабиква, швызгѣвадахатѣ, йжвдыритѣ ашвыркѣва ѣабзазауа. Швапшыстѣ, асабиква, дзачѣвыйа ари йчѣву? (абага). Абар ауи ахачѣвы: абгѣыц аѣахѣы апны абага ахщачкѣвын чѣвапѣ. Ауи агѣвара йгѣзынашылхуам, хѣашвырцхѣрагѣа.

Абгѣыц апны ориентировка: абага ахщачкѣвын швацхѣрагѣата агѣвара йтажвжѣх. Швызгѣвадахатѣ, асабиква, ари ахачѣвгѣи швырхѣятѣ, абага швацхѣрагѣатѣ.

Апхѣарасахат аитог: Асабиква, хѣныкѣвара алгатѣ. Умка швзыразпѣ, агѣамдара джѣащахѣва акѣвхѣыршатѣ. Ачѣвыйа рыцѣа йышвгѣвапхаз уахѣчѣва? (асабиква рджѣауапква). Умка «швымш бзихатѣ» -хѣва йгѣашвнахѣвитѣ, ужвыгѣи йшвызгѣайуашта швгѣанаргѣвыгѣитѣ.

Апхѣарасахѣат 8. Атема: «Акѣарандаш зигѣвакѣва ркѣральла гѣамдара»

Амурад: айчѣважвара (диалог) йгѣи чѣважвара (монолог) чѣважѣаца тѣауаѣнарыхра, асабиква абжѣагѣвы йгѣахѣвахра надырдзахуата йазыбжѣара, апкѣыгѣвакѣви ауат рчѣви рангѣалѣа, ргѣврыхвари ргѣвынкѣылри тѣауаѣнарыхра.

Адгалра: кѣарандаш зигѣвакѣва, аскѣш агѣамтакѣва узырбауа асураткѣва.

Апхѣарасахѣат акѣвшаца:

-Асабиква, швапшыстѣ зѣара чѣвата йаѣайа хѣгѣагѣара? Швара бзи йыжвбума суратгѣвра? Йзапш кѣарандашѣа рыцѣа бзи йыжвбауа? Сара ауат швзысшуштѣ. Швапшыстѣ, швара швкѣарандаш зигѣвахатѣ. Ужвы дасузлакѣгѣи йгѣасайхѣвуаштѣ ачѣвыйа ауи ачѣвала йузыгѣвуаш?

- Асабиква, ачѣвыйа кѣарандаш йазыргѣвалу? Акѣарандашкѣва йабанкѣвыргауа?

Тшпсѣара дакѣикѣа

Хѣуатрачкѣвын цкѣадза нкѣвыгѣитѣ(тшхѣдыркѣитѣ)

Ансимшы ауи хѣахѣпшитѣ. (тшынадыркѣвитѣ)

Щымтадза ахѣасакѣва хѣрашѣитѣ (арашѣаца гѣадырбитѣ)

Ашварахѣвакѣва кѣахѣпситѣ. (рнапкѣва щтѣырхитѣ)

Дзыла адгѣыл нахѣырхѣитѣ. (адзы аѣаѣчѣвара йашѣпшитѣ)

Абар йгІайытІ хІара хІкІамбыста (тщтІырхитІ)

ЙшвпІахатІ хІара хІкІамбыста (тшнадыркъвитІ)

Йыгъбжъашвахуам асатыр! (тшдрычІвайитІ)

- Ужвы швырпшыстІ акъарандашква йгъи йгІасашвхІвстІ ауат шаъу (йауырапІ, йайшыспІ, йрайшапІ).

АгІапын ъагІарбу асурат швапшыта, йшвхІвастІ йзапш чвайа рыцІа йщарду? (ауасамца антахъгъыт агІамтаквагъи хІрыквчважвитІ).

Ужвы хІхъмарпІ хъмарра «ТамампІ, йгътамамым». Сара ашвыр (фрукт) ахъизи ауи ачви схІвитІ, швара ауи таразызтын напІы шваситІ, йтаразмызтын-швгъасуам (ахырбыз удзышвапІ, ачІва чІыхвпІ).

Дидактика хъмарра «АгІвза гІау»

АпхъарасахІат аитог: Асабиква, ачІвыйа уахъчІва хІызквчважвас? ЙазыгІгвалайа акъарандаш зигІваква?

АпхъарасахІат 9. Атема: «Геометрия апкъыгІваква»

Амурад: агеометрия апкъыгІваква рыхъызква асабиква йрыцдырдырра, агеометрия пкъыгІваква рквпшыра гІардыруата йбжъара (дура-хвыцра, швпІа-цІагІв, гъагъа-тшва), апхъадзара закІы уалагата хвбадза гІагвалашвахра.

Адгалра: агъбадза зигІваква, геометрия пкъыгІваква.

АпхъарасахІат акІвшаца:

-УахъчІва хІара агеометрия пкъыгІваква хІхІырдыруаштІ, ауат йаъапІ дута, хвыцта, гъагъата, тшвата (абжъагІвы йгІалырбитІ апкъыгІваква, рквпшыра дгІаквчважвитІ, рыхъызква лхІвитІ, асабиква дрыхІвитІ йылхІваз рхІвахырныс).

Тшпсшара дакъыкъа

Апша дугъи гІасын.

АцІла тшаркашватІ

АцІла тшаркашвахын

Абыгъь гІакІашватІ

УымчІвыуын абгъычкІвын, уымчІвыуын абгъы

УахъчІва угІакІашвузтхІва угІайыхуаштІ уачІвы.

-Асабиква, швапшыстI, апкыгIваквa зымгIва йалапIатIатI, ауат рквпшырала йалышвх.

Ахъвмарра «Рквпшырала йалых»

АбжъагIвы ахагъадзакI закIы закI йштIайцIитI. Йапхъахауа агъадза апны йалапсу геометрия пкыгIваквa штIайцIитI, йгIвбахауа апны –ауракви атшвакви, йхпахауа- агъагъакви ахвыцкви.

-Асабиква, бзидздзата йшвчпатI! Ужвы геометрия апкыгIваквa агвыпквa рпны йгIашвауа (абжъагIвы асабиква дырцхърагIитI).

АпхъарасахIат аитог: АчIвыйа уахъчIва йхIхIырдырыз? Йзапш геометрия пкыгIваквaйа йжвдыруа?

АпхъарасахIат 10. Атема: «АхIауа тшабакъаначIвахауа?»

Амурад: асабиква хIауа цкъа ззырхIвауа амгIаны гIаргвныргIвра, рыбызшва тшауацIнарыхра, рылшараквa йрылархIара.

Адгалра: дзы, полиэтилен сумкIаквa, тара дзы тата, банкIа, зны ахIа йгIауымрысабапуа стаканквa дзи кIыркIлаши (горох) ртата, дзы зларыжвуа трубочкIа, полиэтилен пленка ду.

АпхъарасахIат акIвшаца

Асабиква гъажъбжата йалагылитI. АбжъагIвы ауат псыпнкъвгара гимнастика дылрычпитI (I-2 дакъыккъа)

-Нана ллякъвым йбылуа хIшпачвхIвауа? (уффф)

-ХIандзцауа псып шпатагIгауа, адзы ацIахъ тшыцIхIщитI, хIпынцIаквa хIкIитI(псып гътаргум), адзы хIгIацIшвтитIта цIолата йтагIгахитI хIпсып.

Ауи амцтахъ азцIгIараквa рылтитI:

- АчIвыйа псып златагIгауа? АхIауа йабаъазла ауашйа? АхIауа йузыба ауашма? Щта, тамампI, ахIауа гъагъата хIгIакIвнаршитI, ауи йъакIвызлакIгъи йаъапI, ауаса йгъыгIбум. ЙшпащаквхIыргылуаш ахIауа хIгъагъара йшаъу? Сара ауи щаквшвыргылра стахъыпI йапшым апкыгIваквa гIашврысабапуамца. Ауи ахъазла архъвыхраквa акIвхIыршуштI.

Архъвыхра I.

-Аполиэтилен сумкIаквa гIахIахвитI. Йшпаъу ауат? (МцырапI, йкъвчIыпI). Тынчта швпынцIала псып тажвгата, псайспата асумкIа псып гIатышвщтх, уацIыхъван йшврыхъванч ахъа йшымчIвахауаш апшта. Йшпаца асумкIа? (йшвпIахатI,

йтарчхатІ). АчІвыйа ауаса йызцаз? АчІвыйа асумкІа зырчвыз? Щта, тамампІ.ХІара асумкІаква хІауала йхІырчвытІ йгы йгІбатІ ауи.

Архъвыхра 2.

АбжъагІвы асабиква айшва йадзхъайыргылитІ. Айшва апны йхвынгылапІ дзы тата тара йгы банкІа мцыра. Швара швшпахъвыцуа, абанкІа хІауа тума? (щта). ЙшпащаквхІыргылуаш ауи? Ауи ахъазла абанкІа йахъхІрышвтта адзы йылахІыргылта йачпауа хІапшуаштІ. Райшата йхІкІуазтын абанкІа дзы гыгІаталуашым. АчІвыйа адзы абанкІа йтазымжъуа? Ужвы псайспата абанкІа нашвыркъвы йгы адзы тІакІв йгІалшвх. АчІвыйа йгІаншаз? (чырпІи). Швара швшпазхъвыцуа, ачІвыйа ауат згІаншаз? Адзы ахІауа абанкІа йгІатнацан ауи ашІыпІа акІытІ, ахІауагы чырпІита (пузырь) абанкІ йгІатыцІтІ.

Архъвыхра 3.

АбжъагІвы асабиква айшва йадзхъайыргылитІ. Айшвакв рпны сабипхъадза йыхъазла стакан дзы тата йхвынгылапІ. Адзы йылапІ акІаркІлаш(горох), адзы йылагылапІ дзы зларыжвуа трубочкІа.

АчІвыйа астаканкв рпны йыжвбауа? Адзы шпаъу? ШвахъысстІ швымачвчкІвынквала.АчІвыйа акІаркІлашчкІвынква йырчпауа? (ацІгІва йщІапІ). Ауат псы шпархъахІцІуш? АчІвыйа йгІахІцхърагІуш? ТамампІ, ахІауа. АчІвыйа ауи ахъаз йхІчпуш? (атрубочка хІтачвхІвуштІ). АчІвыйа йгІаншауа? АчырпІиква гІаншатІ-ауат хІауапІ. ХІара ауи атагІбахтІ. АчІвыйа акІаркІлашкв йырчпауа? Ауат пІатІауитІ. АчІвыйа ауат псы гІархъазцІаз? ТамампІ, ахІауа. ХІара ауи йгы йгІахІаутІ, йгы йгІбатІ акІаркІлашкв шынкъвнажъуаз. ШвызгІвадахатІ.

Тшпсцара дакъикъа.

Псып тагІгитІ цІолата

ХІхъынхІвитІ ласдзата

ТшнахІыркъвитІ агъьмала

ТшнахІыркъвитІ армала

ХІхъапалитІ: зны, гІван, хын.

ХІпсып тагІгитІ, йгІатыхІщтхитІ

ХІчІвахитІ, хІгІашІыцхитІ.

-ЙзачІв бзита хІацхъвмарйа ахІауа. Йшвгвапхама? Саргы чвгъата йсгвапхатІ швара сшвыцхъвмарырныс.

АпхъарасахІат аитог: АчІвыйа уахъчІва хІызквчважваз? ХІгъагъара зымгІва апны хІауа аъапІ. ХІара хІауала хІпсыпынкъвгитІ. АхІауа гыгІбум, ауаса йапшым

амальквала йхЫзгІауитІ. АхІауа акІаркІлашква нкъвнажътІ. АхІауа уацхъвмар ауаштІ.

АпхъарасахІат 11. Атема: «Андучва рпны сасра (али ацгви хІрабадыритІ)

Амурадква: асабиква рпны гІвна псауышвхІа ззырхІвауа рыбагъбара: ажви ахІвыси, аджъми адзси, ахІви ахІвачыри, атши атшшІыси, ауаси асыси, асабиква рпны ли цгви рзыхІвауа йзаквчважвауа рдырраква тшауацІнарыхра (агІвычІвгІвыс йыцбазитІ, ала атдзи агІвычІвгІвыси ахчитІ, ацгвы хІвынап гІанакІитІ, агІвычІвгІвыс йцхърагІагІвква бзи йбитІ, аут дырхъпшитІ: йырчитІ, бзи йбитІ, дырхъпшитІ).

АпсауышвхІаква рашІырпшра тшауацІнарыхра, ауат злапшым гІаура (апсауышвхІа адур, ачпаца), йапшыта аъацата йрыму: гІвна псауышвхІа, йбзапІ, агІвычІвгІвыс дырхъпшитІ, дара апсауышвхІаква сабап агІвычІвгІвыс йызгІаргитІ, ауи йпны йбазитІ. Ахъвыщца, аъаца шІыц талра тшауацІнарыхра.

Адгалра: апсауышвхІаква рбора макетква, асуратква апсауышвхІаква рныта: ажви ахІвыси, аджъми адзси, ахІви ахІвачыри, атши атшшІыси, ауаси асыси абора йыгІвнагылата, ацгви ацыгвчырки, али аласпакви алагІвара йтачІвата.

АпхъарасахІат акІвшаца:

-Асабиква, уахъчІва хІара мамаду лпны сасра хІцуштІ. Ауи псауышвхІа шарда лымапІ, хІаргъи ауат хІрабадыруаштІ. (айшва апны апсауышвхІаква рмакеткви абора макети хвынгылапІ).

-Асабиква, ари ачІвыйа? (жвы)

-Ажв ачыр ачІвыйа йызлапхъауа? (хІвыс)

-Ажв ушпахъпшуа? (абора гІапсара атахъыпІ, чва, дзы артитІ)

-АчІвыйа ажв йгІахІнатуа? (хшы)

-ШвызгІвадахатІ, йацтагІайуа абора гІахІтІыпІ.

-Асабиква, ари ачІвыйа? (джъма)

-Аджъма ачыр йшпапхъауа? (дзсы)

-Аджъма ушпахъпшуа? (абора гІапсара атахъыпІ, чва, дзы артитІ)

-Аджъма йгІаунатуа ачІвыйа? (хшы)

-ШвызгІвадахатІ, йгІахІтІитІ йацтагІайуа абора.

-Асабиква, ари ачІвыйа? (ХІва)

- АхІва ачыр йшпапхъауа? (хІвачыр)
- АхІва ушпахъпшуа? (абора гІапсара атахъыпІ, уатралыцІ, швыр, гвадз артитІ)
- АчІвыйа ахІва йгІахІнатуа? (жбы)
- ШызгІвадахатІ, йгІахІтыпІ йацтагІайуа абора.
- Асабиква, ачІвыйа ари? (тшы)
- Атшы ачыр ахъыз ачІвыйа? (тшшыс)
- Атшы йшпахъпшуа? (абора гІапсара атахъыпІ, чва, овес, дзы артитІ, апырчв рхІвитІ.)
- АчІвыйа атшы зласабапу? (атшы хІатла нкъвнагитІ)
- ШвызгІвадахатІ, йгІахІтитІ йацтагІайуа абора.
- Асабиква, ари ачІвыйа? (уаса)
- Ауаса йгІанарийыз ахвыц йызлапхъауайа? (сыс)
- Ауаса йшпахъпшуа? (абора гІапсара атахъыпІ, чва, дзы артитІ).
- Ауаса сабапрата йгІанагуайа? (ауаса аласа рахъва аларчпитІ, арахъва чгІвыча пха аларчпитІ: тлапад, напІтара, ауаса жбы рфитІ)
- АбжъагІвы: -АчІвыйа ауат гІвна псауышвхІа –хІва йызрыпхъауа? (Ауат агІвычІвгІвыс йыдзхъа йбзазитІ, агІвычІвгІвысгъи ауат дырхъпшитІ).
- АбжъагІвы: -Асабиква, йабабзазауа ауат апсауышвхІаква? (абора апны)
- ШвапшыстІ, атдзы адзхъа йгъборам, тдзычкІвынкІ – лагІвара гылапІ, ауаъа датша псауышвхІакІ бзазитІ. Ай, сара ауи чвгъата сачвшвитІ. Ауи тшарычвгъауа йгъгъитІ, дута йшитІ, апыцква цІарапІ, ауи ажв апш чва гъафуам, абыгІкв ахІахІитІ. АчІвыйа ауи? (ла).
- АбжъагІвы: -ШвгІай алагІвара хІадзхъагылпІ. Ауаса псайспата швгІай, ала йамдырквауа йрайшитІ, йгъгъитІ.
- Али алачыркви зну асурат йадзхъагылитІ.
- АбжъагІвы: (псайспата)
- АлачкІвын, хІара сасра асбиква хІызгІайтІ. Ауат хІара йхІчІвыпІ, уара ауат уырмайшын: ауат хвыцпІ, йгІаурхІапІ зджъара. Учырква заджвгъи дгъырхъысуашым.
- Али ачыркви йырпшитІ, ауат ашІдырпшитІ.
- АбжъагІвы: - Ала ду йшпапхъауа, ачырква йшпарыпхъауа? (ла, ласпа)

- Йшпажвдыр ари шлаз? (ауи йгьдууым)
- Ала ащапIквa йшпарыпхьауа? (щaпIы)
- АцIыхьвa шпаъу? (йауырапI, йцIагIвпI)
- АпынцIа шпаъу? (йхвыцпI, йквайчIвапI)
- АчIвыйа йызлапшым али ачыри? (ачыр хвыцпI)
- Ауахьауат зымгIвала йапшпI ала ду, ауи йамапI цыхьвa, щaпIы, пынцIа.

Тшпсщара дакъикъа

Асаби урад «ГIвкъазкI» тшацырчпауамца йырхIвитI.

ТажвкI лпны йбзaзун,

ГIвкъазкI йкъахвта йбзaзун

АзакIы шкIокIвата, азакIы гIвабджьата

ГIвкъазкI йкIахвта йбзaзун!

МашадзыжвкI йталын,

ЙтакъатIитI акъазквa.

АзакIы шкIокIвата, азакIы гIвабджьата

ТшыкъарчIвахтI акъазквa.

ДпшгIитI атажв, дтхIаусыхьитI,

Марджьа йгьсаухуам скъазквa.

АзакIы шкIокIвата, азакIы гIвабджьата

ЙыдзтI, йгьсаухуам скъазквa!

Амаша йгIатыцIхын,

Къахвдза рбжьы акъазквa.

АзакIы шкIокIвата, азакIы гIвабджьата

ЙгIайхтI абар акъазквa!

Ацгви ацыгвчырквI йырпшитI, йашIдырпшитI.

ЙгIажвдыр: Ауи йгьыгьгьуам, псайспата йныкъьвитI, йгьшуам, пхьынцIыгIва гьамам, ауаса майрата агвара йхьапалитI. Ауи закIыта йпшкапIта, йтIатIапIта. АчIвыйа ауи? (цгвы). Асурат «Ацгви ачырквI».

-Йшпапхъауа апсауышвхІа ду, ачыр? (цгвы, цыгвчыр)

-Йшпажвдыр ауи щцгву? ауи йгбдууым)

- Ацгвы ащапІква йшпарыпхъауа? (щапІы)

-АцІыхъва шпаъу? (ЙауырапІ, йцІагІвпІ)

-АпынцІа шпаъу? (йхвыщпІ, йквайчІвапІ)

-АчІвыйа ацгви ачыри злапшым? (ачыр хвыщпІ)

-Ауахъауат зымгІвала йапшыпІ, ацгвы йамапІ цыхъва, щапІы, пынцІа.

-Ацгвы Муркагыи гІвна псауышвхІапІ.

АпхъарасахІат аитог:

Йзапш гІвна псауышвхІайа уахъІва хІзабадырыз? (ацгви ачырки. Али аласпакви) АчІвыйа ауат гІвна псауышвхІа –хІва хІызырпхъауа? АчІвыйа ауат зласабапу. Йзапш гІвна псауышвхІайа ужвыгыи йыжвдыруа?

АпхъарасахІат 12. Атема: «АгІвна псауышвхІа аквпшырала йгІау»

Амурадква: асабиква гІвна псауышвхІа ззырхІвауа шырдырыз хІырхъвыхитІ, псауышвхІа ду йгыи чыр ззырхІвауа хІрыбагъыитІ, апсауышвхІаква рашІырпшра тшауацІнарыхра, йзлапшым рзгІауа, йырзыхІвауа йбжъара (апсауышвхІа адура, аъаща, аквпшыра). Асабиква рхъвыщца, рчважваща, ракъыль тшауацІнарыхра. АгІвна псауышвхІаква рымаджъащахъвата, бзи йырбауата, йырхъпшра ртахъыта йгІадзныргыла.

Адгалра: асурат йану апсауышвхІаква: ажв, ахІвыс, аджъма, адзыс, ахІва, ахІвачыр, атшы, атшшІыс, ауаса, асыс, ацгви ачырки, али аласпакви.

АпхъарасахІат акІвшаща:

Хъвмарра «АгІвна псауышвхІа аквпшырала йгІау»

АбжъагІвы: -ЙагІвсыз апхъарасахІатква рпны хІара агІвна псауышвхІаква хІрабадыртІ. ЙгІахІхІыргвалашвахпІ йзапшкву (асабиква рджъауапква)

Агъвы апны апсауышвхІаква зну асуратква хвынгылапІ.

-Ужвжвы хІара хІхъвмаруаштІ ахъвмарра «ЙгІау аквпшырала». Сара агІвна псауышвхІа сгІаквчважвуштІ, ауаса ахъыз гъсхІвушым, швара ауи апсауышвхІа ахъыз гІасашвхІвуаштІ, ауаса швгІалымцІыргІан, швнапІы щтІышвх, знапІы щтІызхуа сицІгІуштІ.

-Ари йзапш гІвна псауышвхІайа?

1. ЙдупI, ачIвгIваквагъи дупI, ащапIква щамза рымапI, ацIыхъва -гIвымсаргапI, ач амапI, чва афитI, хшы гIахIнатитI. (жвы)

2. ЙхвыщпI, ачIвгIваквагъи хвыщпI, ащапIква щамза рымапI, ацIыхъва -
ъарамапI, ач гъамам, чва, къвадама афитI(дзсы)

3. ЙдупI, ащапIква щамза рымапI, апынцIа гъажъыпI, ацIыхъва хвыщпI, уатралыцI, швыр, гвадз, хъшвалква афитI. (хIва)

4. Йгъдууым, ачIвгIваквагъи йгъдууым, ащапIква щамза рымапI, ацIыхъва-
ъарамапI(пучок), ач амапI, чва, къвадама афитI, ахш швабыжта йсабаппI. (джма)

5. ЙхвыщпI, ачIвгIваквагъи йхвыщпI, ащапIква щамза рымапI, ацIыхъва –
гIвымсаргапI, ач гъамам, чва афитI(XIвыс)

6. ЙдупI, ащапIква щамза рымапI, ацIыхъва йауыру ъарамапI, ахъвда апны
прычв(грива) амапI, овёс, чва афитI, аугIа хIатла аланкъвыргитI(тшы).

7. Йгъдууым, ащапIква щамза рымапI, ацIыхъва-йхвыщу ъарамапI, ахъа йгъажъу
чIвгIва ахъагылапI, ахъвы ауырапI, йджъаджъапI. (уаса)

8. ЙхвыщпI, прычв(грива) амапI, ащапIква щамза рымапI, ацIыхъва йауыру
ъарамапI, чва афитI. (тшшыс).

9. ЙхвыщпI, ачIвгIваквагъи хвыщпI, ащапIква щамза рымапI, ацIыхъва йхвыщу
ъарамапI. (сыс)

10. ЙхвыщпI, алымхIаква йа йауырапI, йа айшыспI, щапIы амапI, ацIыхъва
ауырапI, йцIагIвпI, апынцIа хвыщдзапI, йквайчIвапI, жъи бгIви афитI, атдзи
агIвычIвгIвыси ахчитI. (ла)

11. ЙхвыщпI, алымхIаква хвыщпI, щапIы амапI, ацIыхъва ауырапI, йцIагIвпI,
апынцI хвыщдзапI, йквайчIвапI, хшы бзи йабитI, хIынап гIанакIитI. (цгвы)

12. ЙхвыщпI, алымхIаква йа йауырапI, йа айшыспI, щапIква амапI, ацIыхъва
йауырапI, йцIагIвпI, апынцI хвыщпI, квайчIвапI, жъи бгIви афитI, йандухара
агIвычIвгIвыс йтдзы ахчуштI. (ласпа)

13. ЙхвыщпI, алымхIаква хвыщпI, ащапIква амапI, ацIыхъва ауырапI, йцIагIвпI,
апынцIа хвыпI, йквайчIвапI, хшы бзидздза йабитI, йандухара хIынап
гIанакIуаштI. (Цыгвчыр)

Тшпсцара дакъикъа

Мама дгвыргъауа амыжва дазцатI.

Амыжва дазцан ахш гIалхъатI.

Ахш гIалхъан. Ахш йгIалыршытI.

Ахш гІалыршын, хырчІвыта йлырчІвытІ.

АпхьарасахІат аитог: Йзапш гІвна псауышвхІаквайа йжвдырквауа? Ауат рчырква йшпарыпхьауа? АгІвна псауышвхІаква абабзазауа?

АпхьарасахІат 13. Атема: «Адзын асогІаква»

Амурад: асабиква ргвтараква тшауацІнарыхра, ауатралыцІква рыхьызква асабиква йрыцрыбагъара, ажвар ажва шІыцла йырбайара, рылшараква йрылархІара.

Адгалра: ауатралыцІква рныта асуратква, швыгала йгІву абыгъьква, ауатралыцІква рмуляжква, топ.

АпхьарасахІат акІвшаца:

-УахьчІва хІара хІхьвмаруаштІ, ауи ахьвмарраква рпны йгІахІхІыргвалашвахуаштІ йзапш гІамтайа ужвы йакІвшауа, йгІахІнатуа ачІвыйа ари агІамта джьащахъва? ЙзапштшыгІврайа йгІацІагІахуа? (асабиква рджьауапква) Асабиква, ауатралыцІква гІайра ахъазла ажвлаква адгъыл йлахІцІитІ. Ауи йгІалцІла ужвжвы дасузлакІгъи жвла цыра хвыцта тшышвчпуштІ.

Атшарыщцара «СемычкІа» (ауарад тынч гІаситІ)

ШвчІва зымгІвагъи. Амара пха ажвла цыраква йгІанарпхитІ, аква дзы гІарыцІаначватІ. Ажвлаква йгІайуа йгІайуамца йгІайырахатІ. Псайспата хІнапІква гІацтІыхІхитІ, агІайыраква амара тшаздрауитІ. ТшгІашвхІвынчІа. Амара чвгъата йгІапхитІ, агІайыраква йкІандзауа йалагатІ. Тшшвырльальах, швхъаква, швнапІква нашвыркъвы, швдамаква, швыпкъ нашвыркъвы. Ква гІакватІ, агІайыраква гІабзагылхтІ, амара тшаздраухтІ.

Ауи зымгІва агІапынли апхынли акІвпІ йангІаншауа. Ужвы йзапш гІамтайа йакІвшауа? ТамампІ, адзын гІаталтІ. Швара швшпазхъвыцуа, ачІвыйа йгІаншауа адзынла? Запшыа гІайырата йауа? ТамампІ, ауатралыцІкви ашвырккви йауитІ, йгІацІаргахитІ(овоци и фрукты)

Атшарыщцара «УатралыцІква»

Асабиква ауатралыцІква рмуляжква дхІырбитІ, ауат рыхьызква зымгІва йацыта йырхІвитІ.

Атшарыщцара «Дыргв-дыргвра(топот) кьахв»

Ажва щарда хІгІапхьитІ, уатралыцІ хъзы ргІарыквын асабиква йдыргв-дыргвитІ. (топают)

Атшарыщцара «Адзын бгъьычкІвынква»

Апша дугъи гІасын.

АцІла тшаркашватІ

АцІла тшаркашвахын

Абыгъь гІакІашватІ

УымчІвыуын абгъьычкІвын, уымчІвыуын абгъьы

УахъчІва угІакІашвузтхІва угІайыхуаштІ уачІвы.

Адзын- тшыгІврапІ. ЙгІашвшвыргвалашвахстІ, йзачІв быгъь пшдзайа ацІлакв
йыршІаз. (асабиква рджъауапква). Ауаса абар апша гІасын, абыгъькв
гІакІапІлауа йалагатІ.

Асабиква псайспадза рнапІква йхъаргылитІ, йгІабгъаргитІ.

Апхъарасахат аитог: асабиква, ачІвыйа уахъчІва хІызквчважвуз? Йзапш
уатралыцІйа швара йыжвдыруа?

Апхъарасахат 14. Атема: «Мами папи хІрыцта акъала хІцитІ»

Амурадква: асабиква амгІва ныкъваща ахабзаква, аныкъваща рытаразра
амальква, аныкъваща адамыгъаква, квпшырала йапшым транспортква рдырра
рыбагъъара. АмгІва унахъысуа ащагащаква хъвмарща квпшырала йрыбагъъара,
ауат ахабза щагащаква йапшым аъащаква рпны йрызгІарысабапуата йбжъара.
Рхъвыцща, агвынкІылра, ракъыль, рпшырта гврыхвара (зрительная память)
тшауацІнарыхра.

Адгалра: ахъвмарга Буратино, амальхадис гъвы, хкарточкІакІ(автобус,
троллейбус, машина)

Асабиква рпхъадзара аъара руль, асабиква рпхъадзара аъара хІатла нкъвгага йгъи
угІа нкъвгага машина, ужвыгъи закІы Буратино йыхъазла, агъадзаква.
Амашинакви ащъагІкви рыхъазла светофор, ащъагІв (пешеход) йымгІва-зебра,
хмольберткІ, хсураткІ аъащаква(ситуации) рныта, указка, зигІвата хвконверткІ,
амгІва дамыгъата хвба, пщхъвыкІта йпкъыта. Йгвыргъауа, йнашхыйу
ашІахъачкІвынква, асабиква рпхъадзара аъара медаль Буратино даныта.

Апхъарасахат акІвшаща:

- Швымш бзита, асабиква, уахъчІва хІара..... (саби чІвыуабыжъ гІагитІ)

- Ай, асабиква, йжвгІума, заджв дчІвыуитІ?

АбжъагІвы Буратино йпортфельгъи йаргъи дгІаджвылигитІ, ауи дчІвыуитІ.

- Асабиква, ари сыгІвза Буратино йакІвпІ, ачІвыйа йгІаншаз, ачІвыйа уызчІвыуа?

Буратино абжъагІвы йлымхІа йтайкІын закІ йайхІвитІ, абжъагІвгы ауи йхІвауа дута йылхІвахитІ.

-Щта? Асабиква, Буратино йапхъахауата ари апш къала ду дгІайтІ, ауи дгвжвейтІ, амгІва дамыгъаквагы гыдырам, мачІкІ ахІа гъатахъыхымызтІ амашина дацІашвахуан. Ауаса уымгвжвайын, асабиква гІауцхърагІуштІ. Ауи гъакІвымма?

-Ауи асхъан хІара акъала дула ныкъвара уызшІыхІтитІ.

-Троллейбус, автобус, автомобиль ажвакІла транспорт-хІва йрыпхьитІ.

Заны швгІашІас, асабиква, Буратино бзидздза йбауа ахъвмарщала «Йаъахым ачІвыйа?» дшвыцхъвмарра йтахъыпІ. ХІхъвмарума?

Ахъвмарра «Йаъахым ачІвыйа?»

Асабиква рылаква хъыргІвитІ, абжъагІвы асуратква рызджъакІ йнихитІ йа рщгІацІартаква йпсахитІ йгы дазцІгІитІ: АчІвыйа йаъахым? АчІвыйа тшызпсахыз?

- Ужвы арульква гІахІахвитІта машинала ныкъвара хІцитІ. ЙалахІыршвитІ. ХІджвыквлитІ.

Ауарад «Мы едем, едем, едем...» гІаситІ.

Асветофор хІгІадзхъагылтІ.

-Асабиква, ачІвыйа ари? (асветофор дйырбитІ)

-Ужвы йхІырхъыхпІ бзита йшвгвыншвкІылма светофор айбжъара?

Ахъвмарра «Светофор» (тшпсщара дакъикъа)

АбжъагІвы асветофор агъагъаква дйырбитІ, асабиквагы агъагъа къапщызтын-тынчта йгылапІ, йгІважъызтын-напІы йаситІ, удзышвазтын-щапІыла йдыргв-дыргвитІ.

- Асабиква, атранспорт йачІву асветофор ду аща айцІбагы амапІ- ащъагІвква рсветофор, ауи гІвлакІ амапІ, къапщи удзышви (йгІайырбитІ), ауи хІара амгІва хІахъысырныс йгІахІцхърагІуштІ.

- Асабиква, ачІвыйа ари аквысаква? АчІвыйа ауат йырзыгІгвалу? (азебра ддырбитІ). АмгІва хІахъысра ахъазла гІвыджъ-гІвыджъта хІгылитІ.

- Асабиква, амгІва апны топ уас аума? Акъапщы анкІкІауа амгІва ухъыс аума? ЙанакІвызлакІгы мамы папи шврыздзыргІвы.

АпхъарасахІат аитог:

АчІвыйа светофор ззырхІвауа? АмгІва адзхъа апны штшпаучпара атахъыйа?

АпхъарасахІат 15. Атема: «Ауатра апны»

Амурадква: асабиква ауатралыцІква рыхъазла йырдыруа, ауат рыхъызква, рчпаща, рдура, рчва, рхъгІара рыбагъара, асабиква ауатралыцІква рквпшыра рзыхІвауата, ауат йзлапшуи йзлапшыми рызгІауата, ауатралыцІква рхъгІарали рчпащали йырзагІадыруата йбжъара.

Адгалра: аподноква рпны ауатралыцІква: швхы, джъымщы, сандрыйакъапщы, пІатІражан, наша. Азджъара ауатралыцІква закІы-закІпІ, азджъара гІвбата, йдута, йхвыцта.

АпхъарасахІат акІвшаща:

Асабиква айшва адзхъа арымдзачкІвынква йрыквчІвапІ. Айшва апны ауатралыцІква аподноква йрыквта йхвынгылапІ, адзхъа йщгІапІ «йджъащахъву амашаквчкІвын», ауат салфеткІала йхъгІвапІ.

-АчІвыйа ариайшва йыкву? АжвакІла ауат хІшпарыпхъуш? ЙабагІай ари ауатралыцІква? (асабиква рджъауапква)

- ТамампІ, ауатра апны. ХІара уахъчІва ауат хІырпшуаштІ. Алина, ари аподнос апны йыбтахъу уатралыцІкІ гІахв. АчІвыйа йгІабахвыз? (швхы)

-ЙгахІахІвстІ ашвхы ахъаз йбдыруа? Ачва шпаъу, йгъажъума, момкІва датшума? ЙщцыстІ, йшпаъу? (ауасамцара абжъагІвы асаби дицхърагІауамца ауатралыцІ ахъаз йдыруа ййырхІвитІ).

-Ужвы Аслан дгІайитІ, датша швхыкІ гІайахвитІ ари аподнос апны. Ари йгІауахвызи Алина йгІалахвызи апшума? (момо, ари рыцІа йдупІ)

- Ауи йгІалцІла, ауат апшыпІ, ауаса азакІы дупІ, азакІы хвыцпІ. АгІвбагъи амашакв йтацІа. Ужвы Толя гІвсандрыйакъапщыкІ гІайахвуаштІ йгъи ауат дгІарыквчважвуштІ. (АбжъагІвы ужвыгъи заджвы йа гІвыджъ гІазшІититІта, дрыхІвитІ антахъгъит ауатралыцІква йгІарыквчважварныс).

-Ужвы, асабиква гІакІв хІхъвмарпІ. ЙгІабжъыздауа йзапш уатралыцІкву амашаквчкІвын йгІатихра йтахъу. (асаби апкъыгІва гІатихитІ, ахъыз йхІвитІ, асабиква йдырхъвыхитІ). Вася амашакв йара ауи апш уатралыцІ гІатихитІ, ауаса рыцІа йхвыцта. (йдырбитІ).

АбжъагІвы гІвыджъ –хгІвы гІабжъидитІ. Азаджв аподнос йыкву уатралыцІкІ гІайахвырныс йайхІвитІ, ауи йгІвыджъхауа асаби ййырбитІ, йыгІвза ауи апш уатралыцІкІ амашакв йгІатихра атахъыпІ.

Тшпсцара дакъыкъа

Ауыса хвыщ «Лина луатра» хІгапхытІ, уатралыщІ хзы рІарыквын асабиква
йдыргв-дыргвитІ. (топают)

-Ари швхыпІ,

Ари джъымщыпІ,

Ари аду

Чыбджы къапщыпІ.

-ЙгІаг арахь

БгІарыс зымгІва,

ЙамырцуштІ ауат

БызгІва!

-ПатІражанпІ,

БаклажанпІ,

Бара бкІлат йту

ШафранпІ.

-ЙгІаг арахь

БгІарыс зымгІва,

ЙамырцуштІ ауат

БызгІва!

-Ари санапІ,

Ари дзхІвыпІ,

Ари нашапІ

ЙфахвыпІ.

-Ари кІармапІ

Ари чархынапІ,

Ауат бажвта

Бара йбымапІ.

-ЙгІаг арахь

БгІарыс зымгІва,

ЙамырцуштІ ауат

БызгІва!

-Ари патнаджыпІ,

Ари кІакІырсапІ

Ауат ркЪуатгы бара йбдырзапІ:

-ЙгІаг арахъ

БгІарыс зымгІва,

ЙамырцуштІ ауат

БызгІва!

-Ари къабпІ,

Ари нартыхвпІ.

КЪуатта йаЪу

ЗымгІва йрыхвпІ

-ЙгІаг арахъ

БгІарыс зымгІва,

ЙамырцуштІ ауат

БызгІва!

-Бтанха, Лина,

Буатра бтазла,

ЙбфалапІ ба

Бымгва азна!

Ауи амштахъ ахъвмарра «АхъгІара гІадыр» акІвшитІ, ахъвмарра адзакІвшауа асабиква зымгІва ауатралыщІква рхъгІара гІаддырдыритІ.

АпхъарасахІат аитог: Йзапш уатралыщІйа йаЪакву? Ауат йабагІайуа?

АпхъарасахІат 16. Атема: «Цкъата хІчитІ»

Амурадква: асабиква ачага Ъамапсыма(хІваспа) дхІырдыритІ, ауи шварагІварадара амальла йшгІаурысабапуаш йырзыгІбжъитІ, азыдырра азыгІальаматра тшауацІнарыхра, айшва апны ащагаша культура йазыбжъара, ражвар йалархІара, ачаща акультура йазыбжъара, абаза хабзата айшва апны йынкъвыргауа гІалкІгара.

Адгалра: акЪанджь Буратино, тара пщдза, хІваспа, амса(пластмассовые) хІваспаква асабиква рпхъадзара аъара, ашварагІварадара сурат (картика по безопасности), амацІауыга ъамапсымаква зну йпкъкъу асуратква, ачІахъва тшытква, хвша, салфетка, айшваквпса, бутерброд зту атамщакъква.

АпхъарасахІат акІвшаца:

Агвып апны Буратино дгІаншитІ акоробкагы йымата. АбжъагІвы ауадгына йрыхІвачвитІ, зымгІвагы шгІапшуаш ахъазла.

- Асабиква, Буратино согІа гІайыртгІ, ауаса йаргы йгъидырам араъа йту йгы ауи азыргвалу. ХІапшыпІ. АчІвыйа ауи йыму? (ручка, лезвие). Швасакъуата швахъыс. Йшпау ауи? ХІатлума момкІва ласума? Пхума момкІва хъчІвачІвума? АчІвыйа йгІазлыху? ЙашвхІвстІ Буратино, хІваспа азыргвалу? (асабиква рджъауапква). Ауи йалкІгІата амацІауырта апны йатахъыпІ.

Асурат апшра (асаби йымачв шІахІвата)

- Швшпазхъвыцуа, ачІвыйа ари ачкІвынхвыц йызныйыз? Йызызыныййа? АхІваспа гІаурысабапра шпатахъу? (адуква уырзымцІгІауата йгІаумахвын, ахІваспа ашІа уахъымсын, йуымкъъан, уаламкачкІын)

- Буратино йпкъкъу асуратква гІайгІ. ЙазхІкІкІыпІ ауат! Швыуа аджвы зынла йгІайдырма ауаъа йану? ЙазкІкІыта йырхъвых, таразума ушазхъвыцыз. АчІвыйа ари аъамапсыма йазыргвалу?

Тшпсцара дакъикъа

Айшва йгІаквхІыргылтІ зымгІва. (тшхъдыркІитІ)

Абаста, адзырдза гІагІгитІ хІа (йыгІвитІ йъагылу)

ЙгІаквхІцІитІ ахІатлыуа (йхъапалитІ)

ШвгІай зымгІва швгІахІрайгвитІ (рнапІква гІадрауитІ)

ХІайшва йыквгылу хІгъайгъдзум хІа! (йгадрайгвитІ)

-Буратино дмашыуитІ. ШвгІай бутерброд хвша аквта йыхІтпІ. (асабиква айшва йадзхъачІвитІ).

АбжъагІвы ауат амса хІваспаква рзишитІ, йдйырбитІ ачІахъва тшыт арма напІыла йшнарахвуа, агъьмала –ахІваспа, ахвша ачІахъва йахъырщитІ. (ахвша абжъагІвы ачІахъва йырзаквицІитІ). Асабиква бутерброд рчпитІ. АбжъагІвы ауат дырцхърагІитІ, цкъата йшчуш гІадйыргвалашвахитІ, йыртшхъвитІ йа абжараква дйырбитІ Буратино йыхъызла.

- Ужвы швбутербродква пщдзата атамщакъква йыртахІцІапІта Буратино дхІрысаспІ.

- Абазаква рызкъ шарда рымапІ, ауыса хвыц «Абаза рызкъква» шваздзыргІвы, швсыцта йатахІхІвахпІ ауыса хвыц.

Дзырдза, баста, жбычІв, хырчІвы,

КвтІужь, мамырса, квтагъджь, ашвы,

Мгьал, чамыква, цца, чамгъвыр...

Датша йыгъугъи швшвырдыр. *ЧкветІу Микаэль*

- Асабиква, ачІвыйа амхІачІва хвыц йазыгІгвалу, амхІачІва ду, авилка? (абжъагІвы асабиква рджъауапква найырхъахитІ). Ацкъара чара даквчважвитІ.

АпхъарасахІат аитог:

АчІвыйа ачага ъамапсымаква йазыргвалу? Ауат ушпарылаъабуш?

АпхъарасахІат 17. Атема: «Сара с-Псадгъыл хвыц»

Амурад: асабиква Псадгъыл хвыц ззырхІвауа йамгІану йазыбжъара, дзачІв гІвычІвгІвысызлакІгъи Псадгъыл хвыц шйыму рылархІвауа, Псадгъыл хвыц ззырхІвауа ауи дъагІадрийыз, йчІкІвынхъа ъайгаз ашыпІа шаъу, хІ-Псадгъыл аджъащахъвартаква йрыхаргІвазара, дасу йтдзахъызи йаба йыхъызи рдырра рыбагъъара.

Адгалра: рахъва йгІалху «ахарчыч джъащахъва», асуратква «Сара сыкъала», йтІату ауыхвагІв ахъвмарра ахъазла «АуыхвагІвчва».

АпхъарасахІат акІвшаца:

-Асабиква, уахъчІва сара схъазыта сгъгІамитІ, сыгІвзачкІвын дсыцпІ.

-ДгІажвдырстІ ауи-

Ласыта йгІасашвхІв,

ЙамгІан топйа арахъва тІатІа йгІалху?

Ауи аколобок йапшпІ, ацІыхъва ауырата...(харчыч-клубок).

Агвып ахарчыч гІагІвнагъажьитІ. АбжъагІвы ауи напІыла йгІалахвитІ, ллымхІа йадылцІитІ.

-Ахарчыч салъам гІашвнахІвра йгъи йшвабадырра атахъыпІ. ЙшпахІчпуш цта ауи? (ахарчыч азаджв-азаджв йышвтхуамца салъам абашвхитІ, швыхъызгъи швтдзахъызгъи швхІвитІ). Асабиква, уахъчІва хІара хІцри кытла ныкъвара хІджвыквылуаштІ. Ахъыз ачІвыйа хІара хІкыт?

-Аныкъвара апны йгІахІцхърагІуштІ йджъащахъву ахарчыч. Ауи азцІгІара гІашвнатуаштІ, швара джъауап ашвтхуаштІ. Асабиква, ужвжвы швара зымгІвагъи швыхъызкви швтдзахъызкви швхІватІ. ДзачІвыйа ауат гІашвызтыз? (ан-абачва). ЙанбакІву ауат ангІашвырт? (хІангІадри)

(АбжъагІвы асабиква ахарчыч къазу йритуамца азцІгІараква рджъауапква дйырхІвитІ)

-ТамампІ. ТгІачвипхъадза, гІвычІвгІвысипхъадза ахъатачІв гвыргъяхъквва (праздник) рымапІ. Йзапш гвыргъяхъвйа рыцІа йхъаду? (дангІадрийыз амш). ЙангІадрийыз амш агІвычІвгІвыс йакІвымкІвагъи йрымапІ. ДзачІвыйа ужвыгъи ауи апш мшы зыму? (асабиква рджъауапква). ЙангІадрийыз амш рымапІ апхъагаква, ахъмаргаква, атыдзква, акытква. Акытква, агІвычІвгІвыс йапшта хъзы рыртитІ, акыт абзазагІвчвагъи акыт амш дыртлапІитІ.

-Асабиква, йгІасашвхІвстІ, агІвычІвгІвыс дъагІадрийыз, дъагІадзынгылыз ашІыпІа йшпапхъауа? (Россия, Псадгъыл, Псадгъыл хвыц). Ажваквва Псадгъыл, Псадгъыл хвыц йгІарныцІуа ачІвыйа? (Псадгъыл-агІвычІвгІвыс дъабзазауа акъралъ акІвпІ, Псадгъыл хвыц- агІвычІвгІвыс дъагІадрийыз, дъагІадзынгылыз акІвпІ.).

-Швара шв-Псадгъыл хвыц ахъыз гІасашвхІвстІ. (акыт ахъыз). АчІвыйа швкыт апны йаъакву, йтагылу? (апхъартаква, аткванква, айъазартаква).

Ахъмарра «Ажва нардзахстІ»

Асабиква гІвгвыпкІта тшыршитІ йгъи абжъагІвы йхІвауа ажваквва йрыквшвауа ажва рызгІархъвыцитІ. Аурамква йшпабу? ... (йгъагъапІ, йцІагІвпІ, йауырапІ, йпшдзапІ).

Атыдзква йшпабу? (ЙхІгІапІ, йсгІапІ, йшІыцпІ).

Ахъмарра «Йауи-йамуи»

АбжъагІвы асабиква гврыхвата йаздыргІвныс, ажванахъакІ райхІвитІ. Ауи таразта йхІвузтын, асабиква рхъаква рчпитІ йгъи йырхІвитІ «щта-щта-щта», йтаразмызтын рщапІквала йаквситІ йгъи йырхІвитІ «Момо-момо-момо».

-ЙауаштІ акъапщы кІкІауата амгІва уахъыс.

-ЙауаштІ апахъ апны цІли хІврапшдзи йлауцІа.

-ЙауаштІ амгІващ апны кІанифат чва кІарышв.

-ЙауаштІ йкъагІауа ахІврапшдзатара угвы йалахІауа уапшырныс.

-ЙауаштІ ахІвращацара уыквныкъва.

-ЙауаштІ аурам апны уцІры.

-ЙауаштІ азаджв-азаджв йыхъазла угвапазлара.

Ахъвмарра «ХІара хІуыхвагІвпІ»

(Асабиква абжъагІвы йанихІвара ахъвмаргаквала тдзы аквырцІауа йалагитІ)

АпхъарасахІат аитог: ХІкыт ахъыз ачІвыйа? АчІвыйа ужвыгъи уахъчІва йгІажвдырыз?

АпхъарасахІат 18. Атема: «АцІлауатра апны»

Амурадква: асабиква ашвырква йрыхаргІвазара (чІва йгъи хІа). Ауат ашвырква рыхъызквала йалыхра, рквпшыра, рчва, рхъгІара, рфгІвы рзалыхуата йбжъара, ажва «ашвырква» гІадрывабапуата йазыбжъара.

Адгалра: ашвырква тата мартан (чІви хІи), ашвырква зну асуратква.

АпхъарасахІат акІвшаца

-Асабиква, уахъчІва хІара ацІлауатра хІцуштІ. Йжвдырума швара цІлауатра ззырхІвауа? ТамампІ, ауаъа швыр гІазшІалуа ацІлаква гІайитІ. Ашвырква швабыжта йсабаппІ, ауаса йануфуш апхъала йджвджвара атахъыпІ. Швырта йжвдыркауа швхІвастІ.

АбжъагІвы ашвырква рмуляжква асабиква йдйырбитІ, дгІарыквчважвитІ. Асабиква ауи йхІваз рхІвахитІ.

Тшпсцара дакъикъа

Тима! Тима! Уа

АтшгІва бпсама?

Са снапшагапшын пІайкІгъи йыгъзымбатІ!

Тима, Тима уа

ДгІагра бгъымцама?

Са снапшыгІапшын

АпщырхІа гъысмаутІ.

Тима, Тима уа

Аджъма бырчама?

Са снапшыгІапшын

Аджъма чкІвын гъсымбатІ

Тима, Тима уа

КІара гьбымфама

Са снамцІастІ-гІамцІастІ

Жьи басті кІынсцІатІ.

Ахъвмарра «ЙгІадыр йзапш швыру ахъгІарала»

-Асабиква, ужвы ашвырква зту амартан йшвшвра атахъыпІ.

(АбжъагІвы швырква зту амартанквa рзишитІ)

ШвызгІвадахатІ, асабиква!

АпхъарасахІат аитог: АчІвыйа цІлауатра ззырхІвауа? Швырта йжвдыруайа?

АпхъарасахІат 19. Атема: «Бна. ЦІла. Кыб.» «АцІлаквi акыбквi»

Амурад: асабиква цІли кыби рзалыхуата йбжъара, ауат йызлапшуи (щайдза, бгъы) йызлапшыми (ацІлаквa махъвдакІпІ йрыму, акыбквa йырщардапІ). Асабиква рчважваща тшауацІнарыхра. АуатралыцІквa рыхъазла йырдыруа адырраквa йалархІара.

Адгалра: асхемаквa «цІла», «кыб», ацІлаквi акыбквi зну асуратквa.

АпхъарасахІат акІвшаща:

АбжъагІвы асабиква дрызгІапхьитІ К.Д.Ушинский йгІахІвахра «АцІлаквa рамакІра (баз)»:

«АцІлаквa баз йацастІ: рыцІа йагъу? Абар аджычІв йахІвитІ: «Сара ацІлаквa зымгІва срахІпІ(царь)! Сыщайдза цІолата адгъыл йылапІ, смахъвда хкІвыршаракІ йнадзитІ, сыкв ажвгІванд йапшитІ, сбыгъквa йтырсапІ, скъвадамаквa айха йгІалхпІ. Сара апшачвгъа сгънанаркъвуам, аквашуа сгъарыхъвум».

ЙагІатІ ачІвацІла аджычІв штшартшхъвуз йгъи йахІватІ: «Тшумыртшхъван ауи аъара, аджычІв, ушдуула йгъи ушшвпІула: уара йгІаушІалуа хІварасапІ, ахІваквa аргвыргъытІ, сара счІва къапщыпІ, ахІ йайшваыи йхвындыргылитІ»

АмзагІв йдзыргІвитІ, амыгъ акв аркацитІ. «Зны швашІас,-ахІвитІ,- тшшвмыртшхъван, агъны гІайырквын, агІвыджъгъи къбатаІамазта швгылазлуштІ, сара сгвыр удзышваквa гІанхуштІ; сарадъа ашІыпІа хышвашваквa рпны аугІа бзазаща гърымам, сара ахІакквa мца тасцІитІ, тдзы сыргылитІ».

-Асабиква, швара швшпазхъвыца, йзапш цІлайа рыцІа йагъу?

АбжъагІвы асабиква асуратква дйырбитІ, асуратква йапшым ацІлакварныпІ(аджъычІв, ацІыхІ, мзагІв, мшІайша, псахъва, адгъылраса(каштан)).

Асабиква, ачІвыйа ацІлка злапшу йгъи йзлапшым? АцІлаква абауба ауашйа? (абна апны, акъалаква, апаркква, асуратква рпны, асабигІзартаква, ауасамца)

АбжъагІвы асабиква йдйырбитІ ацІи акыби рсхемаква.

-Зъара махъвда амайа ацІла?

-Зъара махъвда амайа акыб?

АчІвыйа йызлапшу ацІли акыби? (акъвадамаква, абыгъьква)

Ахъмарра «Таразта йщтІацІа» (асабиква ацІлаквы акыбквы рсуратква гІарахвуамца асхемаквала йщтІарцІитІ)

Тшпсщара дакъыкъа

Шыла рхвытІ, мажвадза питІ(напІыла ашыла ахвра йашІпшитІ)

Альакъвым зымгІва азпшитІ. (агІвынаквала тшхъдыркъбитІ)

Шша гІашитІ, ШахІым дашшитІ (рнапІква йауырщтуа, йацырхІвитІ)

«ШвгІаласха, Шамель дсызпшитІ» *ХІачвыкъва А*

Ахъмарра «Йзапш цІлайа абыгъь зчІву»

АбжъагІвы асабиква асуратква рзишитІ. Асуратква йапшым абыгъьква рныпІ. Асабиква йгІардырра атахъыпІ абгъьы зчІву ацІла, ахъызгъи рхІвара атахъыпІ(ацІахІ абгъьы, апсыгъ абгъьы, аджъычІв абъьы)

АцІлакварныкъвара «АмгІва джъащахъвала» асквш агІамтаквала

АбжъагІвы асабиква йгІадйырхІвитІ асквш агІамтаква рпны ацІлакваштшырпсахуа. Ауат азцІгІараква рититІ:

-Йзапш цІлайа зыбыгъьква гІанхауа? (амзагІв) Абыгъьква ангІакІапІлахуа азаман йшпапхъауа? (быгъькІашвшвамта) Йзапш цІлайа абыгъьква зымгІва рцІыхъва йангІамалуа?

АпхъарасахІат аитог: Асабиква, ачІвыйа уахъчІва хІызквчважваз? Йзапш цІлайа йжвдырквауа?

АпхъарасахІат 20. Атема: «Мачва»

Амурад: асабиква ачага мачваква злацапшым рызгІауата йбжъара, ачага мачваквархъвква рзалыхуата йбжъара, суратла ащтацаца амата йынхауа йбжъара, рыбызшва тшауацІнарыхра.

Адгалра: йапшым ачага мачваква зну асуратква.

АпхьарасахІат акІшаща:

АбжъагІвы амольберт йхвынлыргылитІ йапшым ачага мачваква зну асуратква.

-ХІшпапхъа ауашйа арат зымгІва ажвакІла? (Чага мачва)

АчІвыйа ачарта апны рыцІа йщарду: чага мачва йа тамщакъ? Чага мачва йа вилка?

АбжъагІвы ужвыгъи зны йрыбагъьитІ асабиква ракъыль апны ачага мачваква рыхъызква.

Ахъвмарра «Тамамта йхІва»

АбжъагІвы къазу-къазу асабиква атоп рзауищтуамца азцІгІара рититІ: ачІвыйа йырчпауа? Асабиква джъауап гІартхитІ.

Акаструль апны (йыржвитІ), атаба апны...(йдрыдзитІ), квпІила... (дзы рыжвитІ), тамщакъла (йчитІ), хІваспала...(йпкъитІ), чайныкъла.....(йгІатарчвитІ), хвшатара...(йтарцІитІ), фачыгІвтара...(йтарпситІ).

Ахъвмарра «Ажванахъа нардзах»

АбжъагІвы асабиква чага мачва зну асуратква дйырбитІ. Ауи ажванахъа ахъа йхІвитІ, асабиква ауи надырדзахра атахъыпІ, дасу йыму асурат йаквшвауата.

Ачарта апны йаъапІ... (фачыгІвтара, квпІи, мхІачІва...)

Сара йгІасахвтІ... (фачыгІвтара, квпІи, мхІачІва...)

Сара сапшитІ... (фачыгІвтара, квпІи, мхІачІва...)

Сара йшвасхІвуаштІ ... (фачыгІвтара, квпІи, мхІачІва...) ахъаз.

АбжъагІвы сабипхъадза азцІгІара йыйтитІ, асаби асурат йану ачага мачва ахъазла чвапшырахъыз азгІайхъвыцитІ.

Ахъвмарра «АчІвыйа йаъахым»

АбжъагІвы асабиква дрыцхъвмаритІ, ауи асуратква дйырбитІ, уацІыхъван асабиква рылаква хъыргІвитІта, асуратква рыуа закІ нихитІ асабиква ауи йаъахым ахъыз рхІвитІ.

АпхьарасахІат аитог: Йзапш мачвайа уахъчІва хІзыхагІвазаз? АчІвыйа чага мачва йазыргвалу?

АпхьарасахІат 21 Тема «АчгІвычаква»

Амурад: АчгІвычаква агІвычІвгІвыс йбзазара апны йамгІану, асабиква ргІвычаша, агІамтаква йрыквыргІапста, тамамта тшрызгІвычауа, рыбызшва

тшауацІнарыхра, ракъыль рыбагъъара, рылшараква йалархІара, рквпшыраква тыбгІата йчпара.

Адгалра: акарточкІаква ачгІвычаква рсуратква аныта (спорт йаквыргІапсу ачгІвычаква, анхара чгІвычаква)

АпхъарасахІат акІвшаща:

-Асабиква, уахъчІва хІара ачгІвычаква хІрыквчважвуштІ. ЙгІасашвхІ, йшпаъу хІчгІвычаква? (асабиква рджъауапква). ТамампІ запш гІамтазлакІгъи ауи йаквыргІапста тшугІвычара атахъыпІ. Йаргъи амш шаъу уырхъвыхта ауи уаквыргІапста тшугІвучитІ.

-АгІвычІвгІвыс чгІвыча йымазлара тахъыпІ. Ауи хІчажъ гІанахчитІ йанхъту хІарпхитІ, йаншуару амара хІгъанарыбылуам, (асабибжъагІвы акІарточкІаква дйырбитІ агІамтаква рпсахща гІанарбауа - сы гІасуа, ква гІаквауа, амара гІапхауа. -АчІвыйа йыжвбауа ари асурат апны? (сы) –Запш гІамтайа ауи йызквыргІапсу? (гъны). Запш чгІвычайа агъныла йынкъвыгІгауа? (узырпхауа) – Гъын чгІвыча зну, асуратква сшвырба. Швырпшы акІатІочкІаква! Таразта йгІалшвхма? АчгІвычаква рыхъызква швхІва.

Ауи апшымца ахъарат агІамтаквагъи йахъарцІауа ачгІвычаква гІалыркІгІауа асабибжъагІвы азцІгІараква рзыйырглитІ.

Ахъвмарра «ЙчІыду апкъыгІва»

Рхъа йахъарцІауа: (ахъылпаква, акІасква, ачрыкъвква). АмгІаква: (ботинкІа, пальто, туфля). Учажъ ачгІвычаква: (куртка, кІагва, айква, кепкІа) Асабиква йчІыду апкъыгІва гІалырхитІ, ауи йгІалырхыз йызчІыду цри бызшвала агвып йрархІвитІ.

Ахъвмарра «Амодельерква»

-Ужвы сара йапшым ачгІвычаква швсырбуштІ, швара ауат ръачІвагІа гІасашвхІв (йапшым аъачІвагІаква рынхара чгІвычаква гІадлырбитІ, асабиква ауат зчІву аъачІвагІа рхІвитІ, -айъазагІв, мацІаугІвы, амцарычвыгІв, полицейскІа).

- Ари ачгІвыча зшвызцІауада? АчІвыйа амцарычвыгІв йчгІвыча ауаса йзаъу? (дгІанахчарныс ахъазла). Анхара чгІвыча агІвычІвгІвыс йынхара апны акІвпІ йъашвицІауа. Даргъи ауи апш ачгІвычаква аъачІвагІачгІвыча (спецодежда) –хІва йапхытІ.

-МацІаугІвы йчгІвыча хІшвыррхъвых! АчІвыйа ауи злалу? (асабиква рджъауапква). -ЙгІасшвырба акарточкІаквала дасу йъачІвагІа йаквыргІапсу ачгІвычаква. -Дызда ари апш аъачІвагІачгІвыча нкъвызгауа? (жакІьасагІвы, ауыхвагІвчва, амашинанкъвцагІвы, айъазагІв, атигІвы).

-ШвызгІвадахатІ! Бзита уанынхара амцтахъ, тшпшара утахъхитІ, ужвы йгІашвау ачІвычаква аугІа тшпшара йызлацауа? Абыхъв йызлахъалуа, атенгъыз апны йызлацауа акарточкІаква йгІарылшвх.

Тшпшара дакъикъа.

Апхъа заман ахъамква (шуба) дара-дара йырдазуан, ауат йшырчпуз ужвы йгІахІырбуштІ.

Нана ауасчва лырчІвитІ(рнапІквала ачІвчІвра гІадырбитІ)

ЙлырчІвитІта, йлырхъвчІитІ.

ЙлырхъвчІитІта хъамыта йылчпитІ.

Ахъвмарща «РыцІа йпхайа?»

АбжъагІвы асабиква гІвгвыпкІта йшитІ(ачкІвынчвакви, апхІвыспакви) асуратква йапшым ачІвычаква зну алырхныс хачІвыта йырзыйырглитІ.

АпхъарасахІат аитог:

АчІвычаква йшпалырхуа? АчІвыйа анхара чгІвыча ззырхІвауа? Агъныла (апхынла, адзынла, агІапынла) ачІвыйа йыршвырцІауа?

АпхъарасхІат 22 Тема «АъачІвагІаква»

Амурад: асабиква аъачІвагІа йаланакІуа рдырраква рыбагъъара, рылшараква йалархІара, агІвычІвгІвыс йъачІвагІа йаквыргІапсу анхагамачвакв ачІадырысабапуа гІалкІгІара, аъачІвагІаква хвы аквырцІауа йбжъара.

Адгалра: апкъыгІва суратква йапшым аъачІвагІаква аныта, анхагамачвакв, топ.

АпхъарасахІат акІвшаца: АбжъагІвы асабиква азцІгІараква рзыйырглитІ.

-ЙышвмгІанхушйа швандухара? АгІвычІвгІвыс ьачІвагІа дзасыбжайа? Атрактор нкъвызцауа йшпайыпхъауа? (тракторист), ЗымгІва йырбзихахитІ? (айъазагІв), апхъара йазибжъитІ? (арыпхъагІв)

Ужвы йсырхъвыхуаштІ, запш ьачІвагІаквайа йыжвдыруа?

Сара сзымацІауитІ, аугІа сырчитІ. (мацІаугІвы) Сара сдзахитІ. (дзахгІвы) Сара асуратква згІвитІ. (суратчпагІвы). Сара апахъ спситІ (акІадыгвпсагІвы). Сара тдзы аквсцІитІ. (ауыхвагІв). Сара аткван стйитІ (тквантес, тигІвы). Сара хъабра сзыпкъитІ. (хъабрапкъгІвы).

Ахъвмарра: «Дасу дъанхауа гІадыр»

АбжъагІвы асабиква атоп йырзауицтитІ, ажванахъа при бызшвала йнадырдаханис дрыхІвитІ. АуыхвагІв дынхитІ...(ауыхварта). АрыпхъагІв

йайрыпхьитІ... (апхьарта). АтигІвы дынхитІ... (аткван). АбжъагІвы дынхитІ... (асабигІзарта).

Тшпщара дакъикъа.

Топ, топ, топ

ДхъапалитІ хъатоп,

Топ, топ, топ

Ухъапал, шІапал сара стоп.

Ухъапал дута, ухъапал хвыцта,

Аныла уыцкъа, арыла уыцкъа

УъацалакІгъи са уызбапІ.

УъацалакІгъи са снадзапІ.

Ахъвмарра «Анхагамачвакв алыхра»

АбжъагІвы асабиква йрайхІвитІ, аъачІвагІаква рынхагамачвакв амаджъан йшалайырпІатІаз, асабиква ауат йалырхра шатахъу. Асаби аъачІвагІа зну асурат гІарахвитІта ауи йаквыргІапсу анхагамачвакв гІарауитІ йацырцІитІта йдыркІыдитІ.

АпхъарасхІат аитог: ХІызквчважваз ачІвыйа уахъчІва? АъачІвагІаква гІасашвхІв.

АпхъарасахІат 23 Тема: «УнагІва бзазага» (мебель)

Амурад: аунагІва йгІакІвзыршауа, рыхъызква рзыхІвауа, ауат ргІарысабапща при бызшвала йызгІаквчважвауа йбжъара, рзгІадара йалархІара, рыбызшва тшауацІнарыхра, при бызшвала йабгу ажванахъала йчважвауа йбжъара.

Адгалра: акІъанджъ Мышва, йапшым апкъыгІва асуратква, йрылаушауа апкъыгІвакв: акубикква, Лего-хъвмарга.

АпхъарасахІат акІвшаца:

Асабиква айшва йгІадзхъаглитІ. Айшва апны йапшым атараква хвынгылапІ.

-Асабиква «ХмышвакІ» атурых йалу Амышвахвыц сасра йхІызгІайтІ. Ауи хІара йгІахІыхІвитІ, рунагІва рыунагІва бзазагата йрымаз гІахІаухырныс. (арымдзаква, айшва, ачварта). ХІшпацхърагІуш Мышва? Йабартиуа ари апш абзазагаква? (асабиква рджъауапква). Ауи апш ъартиуа аткван мебель ткван –хІва йапхьитІ.

Мебель ткван аугІа йапшырныс, йыргвапхауа гІалырхныс ахъазла аткван ауацІа йыртиуа абзазагаква йаладыргылитІ. ЙанырхвгІара йамцІыхта унагІва йуызгІаргхитІ. АунагІва апны ауат амцІауцІахра атахъыпІ.

АбжъагІвы атараква айшва йыквглу асабиква йдйырбитІ.

-ХІашвырпшы аткван йхІызгІаргыз, швара аунагІва абзазага йамцІашвцІара атахьыпІ. АсабибжъагІвы атаракІ айшва йауата пщцапІыкІ йгІатихитІ (легохъвмарга йгІалху йаъарата), уадыргІвана айшва ахъарпа датша таракІ йгІатихитІ.

-АчІвыйа арат ахъвквала йузамцІацІуш? (айшва). Айшваквал ачІвыйа йзлапшым? (асабиква рджъауапквал) –ТамампІ, азджъакІ айшва йъаквчауа айшвапІ, айшва хвыцквал книгакІ, йа журналкІ йыквуцІауата уыквыгІвуа йгІаурысабапитІ. Ауи йызквгІвуа айшва-хІва йапхьитІ. Апхъала хІапхъанчІвиквал анбазуз йгІадрысабапуаз айшва швапшы (асурат ддырбитІ), ауи хщцапІык акІвын йамаз, ауи гвыбзыгъата йгІархъвыцтІ хІапхъанчІвиквал, ахщцапІыкІ анацІу айшва йъауыргылракІгъи зынгъи гъхъкІуам. Асуратквал астоквал, апхъанчІви айшва, йапшым гІарысабапща асабиквал йыддырбитІ. АчІвыйа ауат йызлапшым? Йызлапшыя?

Ауи йапшымца асабиквал абжъагІвы дрыцта арымдзагъи амцІарцІитІ. УадыргІвана арымдзи акресло ачпащи ашІдырпшитІ. Рымдзагъи квчІвартапІ, акреслогъи квчІвартапІ, ачІвыйа ауат злапшым? (асуратквал йырпшитІ). Акресло гІатІапІ, арымдза квчІварта багъаапІ.

ЙцІыхъвахауа атара йгІатырхитІ, ашквал, асыра бльынквал.

-АчІвыйа аратла йузычпуш? Ауат ахъвквала асабиквал асыра адыркІылитІ.

Айшва йазыркІкІыз амебель йапшитІ, йнамхъауала абжъагІвы дразцІгІитІ.

-Ужвгъи ачІвыйа Мышвал йатахъхуш?

-ТамампІ, йызквчвуаш атахьыпІ. Йзыквчвуата ачІвыйа ъамапсымата йхІыму? (чвартагъвы, диван) (асуратквал йырпшитІ). Йызлапшымйа адивани, ачвартагъви?

-Ужвы хІ-Мышваквал зымгІва йатахъу рымапІ: амами апапи ррымдзадуквал, Мышвахвыц рымдза хвыц, йызквчуш айшва, Мышвахвыц аквгІвуаш айшва хвыц, ачвартагъвквал, асырагъи ртапщакъквал зтагылу, рчгІвычаквал зкІнырхІуш ашкІафгъи. Мышвахвыц ахъазла шкІафхвыцгъи хІчпатІ.

Тшпщарадакъыкъа.

Айшва йгІаквхІыргылтІ зымгІва. (тшхъдыркІыитІ)

Абаста, адзырдза гІагІгитІ хІа (йыгІвитІ йагылу)

ЙгІаквхІцІитІ ахІатлыуа (йхъапалитІ)

ШвгІай зымгІва швгІахІрайгвитІ (рнапІквал дрыхъынхІвитІ)

ХІайшва йыквгылу хІгъайгъдзум хІа! (йхъапалитІ)

Хъвмарра «Асурат азкІкІыхъ»

ДасузлакГъи 8-Ю лабатшытква йымапІ, асурат йану алабаквала аквпшыра йчпитІ.

-Абар хІырцхърагІат а-Мышваква! Ауат швара йгІашвайхІвахІвитІ! ХІашвырпшы, ачІвыйа хІгвып йыгІвну бзазагата (мебельта). Уахьпшра, йыурыцкъара атахъума амебель? (щта, уахьпшра, уазсакъхара атахъыпІ).

АпхъарасахІат аитог: -ХІызквчважваз ачІвыйа? Бзита швынхатІ зымгІвагъи, швызгІвадахатІ!

АпхъарасахІат 24 Тема: «Гъны»

Амурад: рдырраква ауацІыхра, агъныла аугІа рбзазаца, апсауышвхІакви апсгІачІвкви агъныла рбзазаца штшапсахуа йрызгІалкІгІауа, йзаквчважвауа йбжьара. Рыбызшва тшауацІнарыхра, ацацхърагІара рылархІвара.

Адгалра: агъны гІанарбауа йапшым асуратква.

АпхъарасахІат акІвшаца:

-Асабиква шарда гъцІуам ацІлаква рыбыгъьква кІадырпІлахижьтара. Запытла ква гІаквун, запш заманйа ауат апсахраква ангІаншауа? (дзны). Ужвы апсабара шпатшапсах? (асабиква рджъауапква). Адзын амщтахъ запш гІамтайа йгІаталыз? (гъны) ШваздзыргІвы агъны йаквыргІапсу ауысахвыц.

Гъны, гъны, гъны!

Атдзакква сыла йхърыспІ.

Гъны, гъны, гъны!

АцІла бабасынаква

Ас шкІокІва гІаркІапІлитІ

Гъны, гъны, гъны!

ХІгвал кІазкІаз уыршвитІ,

Саргъи ауаъа стагІвзитІ. *Къвапсыргъан В.*

Ахъвмарра «Агъны апкъыгІваква»

АбжьагІвы асабиква хачІвы рзыйырглитІ: азаджв - азаджв атоп йзирауа, йаргъи атоп знапІыцІашвуа агъны йаквыргІапсу ажва йхІварныс.

Ахъвмарра «АгІаншара ацІах»

Асы шпаъу? (йшкІокІвапІ, йпшкапІ, йласыпІ, йкІкІауа, йгІауылахуа)

АцхІашвы шпаъу? (гъаргъар, чвада, хъшвашва, багъба, тІашв, йптшуа).

Атларыджаква шпаѳу? (асаби тларыджаква, йчІврыта, йхвыцта, йкѳапщыта)

Ахѳамы шпаѳу? (йпхапІ, йхІатлапІ, йдупІ, йквайчІвапІ)

Тшпсщара дакъикѳа.

Ауыса гІазквчважвауа агІаншарала асабиква йгІадырбахитІ

Гъны, гъны, гъны! (йгылата йымгІвайситІ)

Атдзаккѳа сыла йхърыспІ. (рнапІкѳа щтІырхитІ)

Гъны, гъны, гъны! (армала, агъъмала тшхъдыркІбитІ)

АцІла бабасынакѳа (рнапІкѳа щтІырхитІ)

Ас шкІокІва гІаркІапІлитІ

Гъны, гъны, гъны!

ХІгвал кІазкІаз уыршвитІ,

Саргъи ауаѳа стагІвзитІ. *Къвансыргъан В.*

АпхъарасахІат аитог: - Запш заманѳа йахъчІва хІызквчважваз? ЙышпагІдыруа агъны агІаталра? Асквш шІыц амш запш гІамтайа йызквшвауа?

АпхъарасхІат 25. Тема «АпссгІачІвкѳа»

Амурад: апссгІачІвкѳа ашІыпІа пхартаквала йпссгІауа йрыхаргІвазара, рдырракѳа йрылархІара, рыбызшва тшауацІнарыхра, цри бызшвала айчважвара йазыргвышхвара.

Адгалра: йапшым апссгІачІвкѳа рсураткѳа, агъынцІискѳа, ашІыпІа пхаквала йпссгІахуа апссгІачІвкѳа.

АпхъарасахІат акІвшаща:

-Асабикѳа, ари жвгІауа йзбжъуда? (апссгІачІвкѳа рбыжъкѳа йырзаквлырглитІ) ТамампІ, апссгІачІвкѳа. Запш пссгІачІвкѳаѳа швара йжвдыруа? Агъны ангІаталра апссгІачІвкѳа зымгІва ашІыпІа пхартаквала йпссгІума?

Агъны йыцІыргауа йгІанхауа апссгІачІвкѳа - гъынцІис-хІва йрыпхъитІ. Ахъарат апссгІачІвкѳа ашІыпІа пхартаквала йпссгІитІ. Ауат хІара хІыгъны ахъта гъырзычІум.

ХІпсабара швабыжта йбайапІ, йпшдзапІ, хІшІыпІакѳа рпны пссгІачІвы щарда бзазитІ. ХІпахъкѳа, хІырхъакѳа, хІуурамкѳа рпны хІара йгІбалитІ апссгІачІвкѳа. Ауат рыгІваракѳа ацІлакѳа рпны йкІнахІапІ.

АбжъагІвы асабикѳа йдйырбитІ йапшым апссгІачІвкѳа рсураткѳа.

-Ари йапшу апсгІачІвква: къанджъа, къанджъагъра, хІвыхІв, цІис агъныла зджъарагъи йгъпсгІум, агъны рзыцІгитІ, ауаса агъныла ауат фачІвыла йгІапситІ. Ауи йгІалцІла хІара ауат хІырцхърагІара атахъыпІ. АгІвычІвгІвыс ауат рыхъаз ачартахвыцква (кормушки) рзичпитІта ацІлаква йрызкІнихІитІ.

АсабибжъагІвы йапшым апсгІачІвчартаква (кормушка) ацІла йкІныхІата рсуратква дйырбитІ

Тшпсшара дакъикъа. -Асабиква акъырлъуква ашІыпІа пхартаквала йпсгІахуа апсгІачІвква йрыуапІ. Ауат йрыквыргІапсу ауусахвыц тшпсшарадакъикъата йхІшвырчпа.

АгІамта хъшвашва гІадзитІ. (ахъта ащра йашІпшитІ)

Акъырлъуква тшазыркІкІитІ(йхъынхІвитІ)

Ауапчახв йала йгІахІпшитІ. (рнапІквала апсгІара йашІпшитІ)

«Бзила, хІпсгІахитІ», - хІва йгІацІритІ. (рнапІква щгІырхитІ)

Ахъвмарра «Ацгви апсгІачІвкви»

Асбиква рыуа азаджв «дцгвыпІ», ахъарат псгІачвІыпІ, абжъагІвы йбжъыла «апсгІачІвква» псгІауа йалагитІ, ацгвы ауат гІанакІра атахъыпІ, зрымдза йыквчІваз дгІахчахата йырпхъадзитІ.

-Асабиква, ауи апш апсгІачІвчарта (акормушкІа) швари хІари йхІшвыршвы, швапшы сара йшвызгІазгыз апсгІачІвчартахвыцква. Дасу швкъарандаш зигІваквала гІашвахв, хІалагапІ анхара. (абжъагІвы апсгІачІвчартаква асуратква рылайшитІ, асабиква ауат ршвитІ).

-ШвызгІвадахатІ апсгІачІвква рчартаква пщдзадзахатІ.

АпхъарасхІат аитог: - ЙгІахІшвыргвалашвах, запш псгІачІвкваяа агъныла хІшІыпІаква рпны йгІанхауа? АчІвыйа йгІанымхаквауа апхарта шІыпІаква згІалырхуа?

АпхъарасхІат 26 Тема: «Спорт»

Амурад: асабиква аджъгар ахъвмарща йазыргвышхвара, аспорт згІвадара шгІарыланацІауа гІаргвынгІвуа, йапшым апкыгІваквала йгІазлыху рзалыргауа йбжъара, рыбызшва тшауацІнарыхра.

Адгалра: аспорт йаквыргІапсу ачгІвычаква ршвыта, хъыпага, атопква, агъьадза (обруч), аспорт йаквыргІапсу йапшым асуратква.

АпхъарасхІат акІвшаша:

АбжъагІвы асабиквагъи аспорт гІвычаша рышвата йаквыргІапсу апещ йнашылитІ, ррымдзаква йрыквчІвитІ. Араъа зынла ахъвмарга-лачыр гІаншитІ.

Алачыр: - Уа, йышпабзийыз! Швымш бзита, араса швызгІвычу жвдырума? Йшпажвбауа ахъари хІчгІвычаквала хІнагІв-гІагІв замуайа? Ауатгъи тынчдзата йхІышвапІ! АчІвыйа йзамуаш? Швапшы! (ахъыпагала йхъыпитІ, йкІыхІитІ). Щта йгъауам ауи апш чгІвыча, ауи аспорт йаквыргІапсу аформа ухъазлара атахъыпІ. АчІвыйа йачпахуаш ужвы Алачыр?!

-ХІара хІузыщхърагІуштІ, хІацхърагІапІ алачыр?! (алачыр аспорт чгІвычаква артитІ, йаргъи ауи ашвнацІитІ).

Йшпажвбауа асабиква, аспорт чгІвыча акІвымкІвагъи ачІвыйа ужвгъи йатахъу аспорт ахъазла? (атопка, агъьалква,

-ачІвыйа агъьадзала йырчпауа? (йкІылситІ, йдрыхъынхІвитІ, йдрыгъажьитІ). Асабиква агъьадза дрыхъынхІвитІ.

Атопла запш тшарыщцарайа йузычпуш? (йхъурышвтуа, йауыщтуа, йхъауырпалуа) АбжъагІвы асабиква йыцта топла йапшым атшарыщцараква рчпитІ.

Ахъвмарра «Йджъащахъву асуратква»

-Асабиква йджъащахъву ахъвмарща акІвхІыршуштІ. Асурат йану аспортсмен йычпауа гІаншарата хІара йгІахІырбахлуштІ. АбжъагІвы гІвгвыпкІта асабиква йшитІ, зымгІвагъи сурат закІы-закІ рититІ. Асурат йану аспортсмен йчпауа асаби йгІайырбахитІ.

Тшпсщарадакъикъа.

Арса швчпитІ: -ЗакІы схІварыквын,-

Швпахъла жвгитІ швара швнапІква.

Арса швчпитІ са: «ГІвба схІварыквын,-

Швхъахъла йжвгитІ швара швнапІква

Арса швчпитІ са: «Хпа»,-схІварыквын,-

ЙауацІышвхитІ швыгІвнапІыкІ

Арса швчпитІ са: «Пщба»,-схІварыквын,-

ЙгІакІашврышвхитІ швыгІвнапІыкІ.

ХІайда хІалагитІ: «За-кІы!» -

Швпахъла гъвгъвата швнапІква швкІы.

«ГІвба-а!» - хъахъыла.

«Хпа-а!» -дзхъала,

«Пщба-а» -цІахыыла йгІажвг зынла...

-ШвызгІадахатІ асабиква, ужвы «ЙгІадыр» ахъвмарра хІалагитІ. Сара апкыгІва ахыыз схІвитІ, швара ауи асурат гІащтІышвхитІ. Йаргыи гІасашвхІвитІ ауи напІыла чпарума апкыгІва, момкІва апсабара йачпаз пкыгІвума? (АхачІвы дырхъйата йыупхъадзитІ апкыгІвакв зымгІва йызквыргІапсу аналырхра).

-Швара зымгІва бзита швынхатІ, швызгІадахатІ. Ужвыгыи хъмарщакІ швызсрахІазыртІ.Сара ажванахъа ахъа салагитІ, швара йнашвырדзахитІ.

УызгІадара урыбагъара ахъазла... (асабиква рджъауапкв).

Ахъыпагала (ухъыпитІ). Атопла ... йаситІ. (асабиква рджъауапкв).

АпхъарасахІат аитог: АчІвыйа хІара аспорт азыгІгвалу? ХІызгІадахара ахъаз ачІвыйа йхІчпара атахъу?

АпхъарасхІат 27 Тема «Траспорт»

Амурад: асабиква йапшым атранспорткв шаъу гІаргвынгІвуа, йзлапшу игыи йагІвыргауа (амашинакв, автобускв, ахатла нкъвызгауа амашинакв) рзгІалкІгІауа йбжъара, адзы йхъу атранспорт, ахІауа йалу атранспорткв, адгъыл йыкву атранспорт рзалыхуа ауат цри бызшвала йызгІарыквчважвауа йчважвауа.

Адгалра: асальамшвъа атара, амультифильм Простаквашино (абаза бызшвала йатакІу «Атшпсцара мшкв»), гІвхъвмарга машинакІ-азакІы аугІа нкъвызгауа, азакІы ахатла нкъвнагауа (грузовик), атема йаквыргІапсу таблица, дидактика хъвмарща «Йпщбахауа чІыдапІ»

АпхъарсахІат акІвшаца: -Асабиква, Простоквашино йгІатыцІта сальамшвъакІ хІызгІайтІ.Сара ауи сшвызгІапхъапІ.

«Швымш бзита, асабиква! ЙшвзагІайгІвитІ асальамшвъакв рыннкъвгагІвы Печкин. Ала Шарики ацгвы Матроскини тыдз шІыц дыргылыныс мурад рчпатІ, сара йгІасыхІватІ зымгІва йыртахъу апкыгІвакв апочтала йырзысщтирныс. Авелосипедла йырзыгарныс йыгъсзахъвдаквымцІтІ. АнбжъагІв Федор йапшым амашинакв шаъу, азджъакІ адзыла йныкъвитІ, азджъакІ ажвгІванд йалата йпссгІитІ-хІва йгІасайхІвтІ. Сара снашвыхІвитІ ауи рапшкву атранспорткв рыхъаз йыжвдыруа гІасашвхІвныс, дасу йаларчпауа, аугІа йызларысабапуа. Швджъауап заспшитІ.Печкин.

-Асабиква хІишвырцхърагІа хІыгІвза! Велосипедла йапшым апкыгІа хІатлакв узаланкъвгушма? АчІвыйа ауат злакІвыргашауа? (машинаквала) Амашинадукв ауи апш ахІатлакв нкъвызгауа грузовой- хІва йапхыитІ, абазала йыухІвузтын- хІатла зланкъвыргауа амашинакв.

АбжъагІвы асабиква йапшым хІатла зланкъвыргауа амашинаква рсуратква дйырбитІ, амашина ласкви ауат алырхитІ. Датша машина ласы (легковая) дйырбитІ, ари запш машинайа? (при бызшвала машина ласы). АугІа щарда нкъвызгауа амашинаква йызларыпхъауа? (асабиква рджъауапква). АугІа ауи апш амашинаква йанрыквчІву-пассажир-хІва йрыпхьитІ.

ЙашІхІшвырпшы арат амашинаква:

-амашина хІатла нкъвызгауа ачархква рыцІа йдупІ, амашина ласы ацкІыс.

- амашина хІатла зланкъвыргауала апхартшахъва, йапшым атдзы йадыргалуаш аъамапсымаква, амшІхІатлаква, айхаква аланкъвыргитІ, амашина ласыла ауи апш хІатлаква гъанырцІум.

-амашина хІатла амашинанкъвцагІвы дъаквчІвуши акузови акІвпІ йзлалу, амашина ласы аугІа акІвчІвуши, багажники.

- амашинаква нкъвызцауа йызлайыпхъауа –шоферпІ

-йабаквныкъвауа хІызквчважваквас атранспортква? (адгъыл)

-запш машинайа йгІайрысабапра атахъу Печкин?

Тшпсщара дакъикъа.

Зджъара уанцуш автобус бзипІ

Йъаутахъдзу уара уагитІ

АквчІварта гІатІаква тынчдзапІ

ЛашарапІ, пхапІ, сара йсгвапхитІ.

АсабибжъагІвы амагнит йгІалху агъвы асабиква йапырайырчІвитІ.

-Асабиква хІара хІаквчважватІ, адгъыл йыквныкъвакввауа амашинаква, даргъи ауат адгъыл йыквныкъвауа-хІва йрыпхьитІ (наземный). Ауаса Печкин ахІатлаква гІайгуа адзхъа йа агвал гІайпшІагылызтын, йычпахвашйа? Ауи рапшкву агІаншараква рыхъаз адзыла транспорт гІадрывсабаитІ. (абжъагІвы асуратква адзы атраспорт йгІанарбауата дйырбитІ).

Абыхъв хІгІаква дырпІшІашварыквын Печкин, ачІвыйа йаъу ауи апш гІаншара ахъазла? (ажвгІванд атраспорт). Асамолетква, вертолетква. - ауат ажвгІванд йатранспортпІ.

-Ужвы асабиква Печкин йсальамшвъа йауацІыху джъауап гІгІвыхпІ, ауи йгІалцІла хгвыпкІта тшыхІшапІ, хІагвынгІвыпІ дасу дзыцынхарныс зтахъу, шваздзыргІвы ахачвІы:

-Айшва апны йапшым амашинаква рсуратква ыквпІ, шврылапшта агвыпкІ-адзы транспорт гІалшвх, йгІвбахауа агвып адгъыл амашинаква, йыхпахауа агвыпгьи ажвгІванд транспорт гІалшвхта асуратква швыркІыда.

-Йышпажвбауа Печкин йзыгушма ужвы атдзы зларчпуш аьамапсымаква? Запш машинаа ауат злайзыгуш? (асабиква рджьауапква)

-Асабиква, асальамшвьяква зланкъвыргауайа? Асальамшвьяквагьи, газетквагьи, журналквагьи апочта йара йалкІгІата машинаква рымапІ «Почта» -хІва йаныта. Йара ауи йапшу апочта айхамгІвалагьи, ажвгІванд транспотрлагьи йьатахъу йнадырдзитІ.

Асабиква Печкин йсальамшвья йзыргІвыз ахъадырпитІ йаргьи аджъауап йзауырщтхитІ.

АпхьарасахІат аитог: - АчІвыйа йаланакІуа аурышв ажва транспорт? (ауи зымгІва йызланкъвауа аланакІитІ). Йшпалырхуа ауат? ШвызгІвадахатІ, зымгІвагьи бзита швынхатІ.

АпхьарасахІат 28 Тема «ХІ-Псадгъыл ахчагІвчва»

Амурад: ХІ-Псадгъыл амгІаны гІаргвынгІвуа, хІ-Псадгъыл ахчагІвчва рныхІвамшы йгІаныцІуа, йзквыргІапсу йгІалыркІгІауа йбжьара, йапшым айсыгІв ъачІвагІаква йахаргІвазара, хІ-Псадгъыл бзи рбауа, Псадгъыл ахчара йазгІашыкъта йбжьара, рыбызшва тшауацІнарыхра, айсыгІв ъачІвагІаква нкъвызгаквауа хвы рхъарбауа йрыладухауа йбжьара, асабиква йхахвата, ацацхърагІа рылата йгІадзныргылра.

Адгалра: йапшым асуратква айсыгІв аьачІвагІаква гІанарбауа, топ, дасу йыздрахІазырыз акІарточкІаква (айсыгІвчва рпкъыгІвакІ йынкъвыргауа гІанарбауа).

АпхьарасахІат акІвшаца:

-АсабибжъагІвы ауыса йазыридзыргІвитІ:

Амара йасхатІ,

Амара кІкІитІ,

Амара йацІата

ХІадгъыл фгІвырчитІ

Архъагьи гвыргъьитІ

Абнагьи кІкІитІ

Тынчта мамырта

ХІа хІышта лГІвырчитІ.

-Асабиква ари ауыса гІазквчважвауа аугІа амамырра йшайгвыргъауа акІвпІ. ХІ-Псадгъыл амамыр зхчауада? (ахчагІвчва)

-АчІвыйа ауи ажва йГІаныцІуа? Тшабарбжъауа ауи апш ъачІвагІа? Дызда хчагІвыта йынхауа? Февраль амыз запш ахъатІачв гвыргъахъвыйа хІара йхІыртлапІауа (ахчагІвчва рымш февраль-23- абачва рымш)

АбжъагІвы асабиква дрыцта а-Псадгъыл ахчара ъачІвагІаква гІаддыргвалашвитІ.

Ахъвмарра «ХІ-Псадгъыл ахчара ъачІвагІаква»

Швпапа акъраль агІвынаква йхчузтын, ауи йыхъыз ... (пограничникІ)

Швпапа агъба даквчІва хІкъраль йхчузтын, ауи... (дморякпІ)

Швпапа асамолет даквчІва хІадгъыл йхчузтын, ауи ... (длетчикІпІ)

Швпапа апарашютла асамолет дГІакІапузтын, ауи йыхъыз... (десантникпІ)

Адзы ацІахъ агъба йныкъвауа апны дынхузтын ауи... (дподводникпІ)

Ахъвмарра: «Ажва рыпшдза»

АбжъагІвы гІвгвыпкІта йшитІ асабиква, йаргъи ажвацІай «ХІ-Псадгъыл ахчагІвчва» чвапшырахъыз (ауат шпаѳу?) рыцырцІарныс хачІвы рзыйырглитІ. Агвып ажва щарда зхІваз айГІайта йыупхъадзитІ. ХІ-Псадгъыл ахчагІвчва... (йымчхъапІ, йыпшдзапІ, йдупІ, хъацІара рылапІ)

Ахъвмарра «ХІ-Псадгъыл ахчагІвчва йырзычпауа»

АбжъагІвы атоп къазула йырзауицтуамцара, азцІГІара рызыйыргылитІ: - АчІвыйа йырзычпауа ахчагІвчва? (йызхыситІ, йыздцитІ, йГІакІапитІ, йчІапщитІ, йазкІылпшитІ)

Тшпсцарадакъыкъа «ЙзкІылсуа ащаІара»

Асабиква йапшым ацІахІараква йыркІылситІ, агъадза йГІахъыкІвшитІ, атоп тадрышвитІ, аркъан йаквгла йныкъввитІ.)

АпхъарасахІат аитог:

Запш мшыйа йахъчІва хІызкчважваз? Йшпаѳу а-Псадгъыл ахчагІвчва?

АпхъарасахІат 29 Тема: «Сара стГІачва»

Амурад: асабиква атГІачва йаланацІуа рдыруа, йанакІвызлакІгъи ахІбачва ражва бжъагажвата йрыларкІуа йазыбжъара, рылшараква йрылархІара, ракъыль рыбагъара, рыбаызшва тшауацІнарыхра.

Адгалра: атГачва кIартква, йапшым апкЪыгIва суратква (кIъанджъы, чуан, бель, агвыдзаква (спицы).

АпхъарасхIат акIвшаща:

АбжЪагIвы асабиква йрайхIвитI.

-ЗымгIвагъи швгIагыл, апхъапхъа йчIвахитI зпынква-ахщачкIвын-хIва йзыпхъаквауа. УадыргIвана айшвчваква- хIва йзыпхъауа.

Ужвы йчIвахитI пхIа –хIва йзыпхъауа, ужвы йчIвахитIпа –хIва йзыпхъауа.

АтГачва ахъаз айчважвара абжЪагIвы йакIвйыршитI.

-ДзачIвийа атГачва йаланакIуа?

Дызда атГачва йахIбу?

ДзачIвийа йайцIбу?

Ахъвмарра «Сара сзачIвийа?»

АбжЪагIвы асабиква акытчаква йгIардырырныс дрыхIвитI: Са йсмгIаныйа, сара санзыдзахуа бзита, сара санзымацIауа хъгIата, атурых шардагъи здыруа санабу? (мамаду, нана).

Сара сгIажвдыр: сара анхарта сцитI ансимшы, зымгIва йптшуа йсзычпитI са, афутболгъи сапшырныс чвгъата бзи йызбитI (аба, папа), (ауи апшымца абжЪагIвы ахъарат атГачва йаланакIуа рыхъаз асабиква азцIгIараква рзыйырглитI).

Ахъвмарра «Дасу йтахъу»

Асабиква дасу атГачва йаланкIуа аугIа йбзазара апны йгаликIгIауа апкЪыгIва асурат адзхъарцIитI (апхIвыспахвыц- акIъанджъ, аба-бель, анана- агвырква, амама-чуан).

Ахъвмарща «Ажванахъа нардзах»

АбжЪагIвы ажванахъа найырдазахныс асабиква хачIвыта йырзыйырглитI:

Сара стГачва.....

Сара сан лгвы акъвпитI сара....

Папа швабыжта дгвыргъыитI....

Саща айцIба дчIвыуа далагатI....

Санду дгIанарахIатI...

ХIдада сара...

ХIпны сасра ...

ХІара хІтгІачва швабыжта...

Амачвква ргимнастика

РымачвчкІвунква гІадрыхъумцара араса йырхІвитІ:

Ари амачв-дада йакІвпІ

Ари амачв –нана лакІвпІ

Ари амачв-мама лакІвпІ

Ари амачв- сахща лакІвпІ

Ари амачв- саща йакІвпІ

Ари амачв –сара сакІвпІ.

АпхъарасахІат аитог: ЙгІахІшвыргвалашвах, ачІвыйа йахъчІва хІызквчважваз?
АчІвыйа атгІачва ззырхІвауа?

АпхъарасахІат 30 Тема: «Анчва рымш»

Амурад: анчва рымш йамгІану гІаргвынгІвуа, йрылархІвауа, анчваква рахбыла гвчІагІв рымата, йрыздзыргІвуата, хвы рхъарбауа йбжьара.

Адгалра: топ, асабиква ранчва ркІарт.

АпхъарасхІат акІвшаща:

-Асабиква йапхъахауа агІапын амыз ачІвыйа ахъыз?

Запш гвыргъяхъв мшыа йхІыртлапІауа?

АбжьагІвы сабиква ажванахъа ацІыхъва надырдазахныс дрыхІвитІ.

Щымтадза йсызгІайуада сара? (санхъгІа, смама)

Дызда йзхІваз- угІагыл ссаби? (санхъгІа, смама)

Скаша йызыршыда щымтадза? (санхъгІа, смама)

Счай гІасызтда йпхадза? (санхъгІа, смама)

Са сангвыргъауа ларгъи дгІакІкІауа? (санхъгІа, мама)

ЗымгІва рацкІыс бзи збауа? (санхъгІа, смама)

Ахъвмарща «Ажва рыпшдза»

АбжьагІвы атоп асабиква йырзирауищтитІ, ажва мама дрыпшдзара атахъыта хачІвы рзыйырглитІ.

Смама... (дпшдзапІ, дхІальальпІ, дпшкапІ)

Ахъвмарща «Мама йылзычпауа»

АбжъагІвы атоп рзирауицтуамцара азцІгІараква рзыйырглитІ. Атоп гІазкІуа цри бызшвала азцІгІара джъауап гІайтитІ.

Ахъвмарща «Мама лыхъаз ажва схІвитІ»

АбжъагІвы асабиква ранчва ркІартква гІадирахвитІта ранчва йгІарыквйырчважвитІ.

Ахъвмарща «Анчваква ръачІвагІаква»

АбжъагІвы асабиква йрайхІвитІ, амамаква аунагІва акІвымкІвагы ащардагІв анхартаквагы рпны йынхитІ, ажванахъаква надырдахныс дрыхІвитІ.

Мама ачымазагІвква лырбзихахуазтын, ауи дшпанхауа? (айъазагІвта)

Мама асабиква алрыпхъызтын, ауи (дарыпхъагІвпІ)

Мама аткван апны дынхузтын (дтквантеспІ)

Мама амацІауырта дынхузтын (дмацІаугІвыпІ)

Мама асальамшвъаква лшузтын (сальамшвъанкъвгагІвы)

Мама ддзахуазтын (ддзахгІвыпІ)

АбжъагІвы асабиква асуратква йапшым аъачІвагІаква йрыквыргІапсу апкъыгІваква дйырбитІ, асабиква ауат зквыргІапсу гІарауитІ.

Тшпсщара дакъикъа.

Асабиква ан аунагІва уысква йылчпауа йашІпшитІ

ХІан апахъ лпситІ щымтадза.

УадыргІвана дмацІауитІ хъгІадза

Ауатра дталитІта драшвитІ ласдза

ХІчгІвыча пІайква лджвджвитІ цкъадза

Аткван йхІызлхвгІитІ афачІвква

ХІылджвджвитІ, хІлырчитІ,

ХІщІалцІахитІ йанхъвлара.

АпхъарасахІат аитог:

-Асабиква, запш мшыя йахьчІва йхІыртлапІаз? ДзачІвыя йахьчІва хІызквчважваз? Амамаква йырмаГаныта йынхауайа?

АпхьарасахІат 31 Тема: «АГІапын»

Амурад: апсабара апшдзара агІапынла апсахщаква рзГІалкІГІауа, агІвычІвГІвыси апсабарі злапщылу йахараГІазара, апсабара ахчара мГІан ду азырбауа йГІадзныргыла, рыбызшва тшауацІнарыхра, ракъыль йалархІара.

Адгалра: топ, йапшым асуратква агІапын апсахщаква, апсабара гІанарбауата.

АпхьарасхІат акІвшаща:

-Асабиква уахьчІва швари хІари агІапын бна гІахІпшыхвырныс хІцуштІ, ауи йГІалцІла хъвмарщакІ швсырбуштІ.

Ахъвмарща «Гьарпагъаджъ»

Амакъым гІаситІ, асабиква абжъаГІвы дГІазпхъауа атекст йыцырхІвитІ.

-ШваздзыргІвы ари ауыса:

ЙтыцІтІ агъны амшхъшвашваква

АгІапын гІаталтІ

АпссГІачІвкъахвква рашваква

Гвыргъарата йалтІ

Адуней лашарахатІ

Адуней пхахатІ!

АгІапын- гІаншарахатІ

АгІамта йачІвхатІ.

- Ужвы абна гІамдара хІджвыквылпІ.АгІапынла абна швабыжта йпшдзахитІ. Амара абна зымГІва йаланакІуа акыбква, ацІлаква, адзыхъква, апссГІачІвква йрайгвыргъытІ. ХІаргъы йГІахІайгвыргъытІ амара. Йшпауу амара? (йдупІ, йпхапІ, йкІаркІаритІ). ЗымГІва псы зхъу агІапынла йГІашІыхитІ, йгвыргъытІ. – Асабиква, абна апсахщаква гІасазхІвашда? АцІлаква акъаГІара тшазырчпитІ, алагІвыджква тшГІаквырпсатІ, йапхъахауа абыгъу удзышваква ацІла йГІашІайуа йалагитІ. Пша пхакІ тшГІанаргвышхвитІ- агІапын афГІвы гІахІатІ.

-Асабиква, агІапынла йзбжьуда абна апны йыжвгІаз? (апссгІачІвква, ацІлаква, акъвадамаква, адзыхъква). Абна агІапын афгІвы гІанауахвтІ. Йшпаъу агІапын афгІвы? (ахІвра удзышва, ацІла йгІакъагІаз афгІвы, алагІвыджква рфгІвы). АбжъагІвы асабиква алагІвыдж йалырфгІвышвитІ.

Ахъвмарща «АгІапын азцІгараква»

АбжъагІвы атоп асаби йзауылщтитІ йаргъи азцІгІара йзылырглитІ.

-УахъчІва запш мшыЙа? (гІапын мшыпІ) Амара шпаъу (пхата йгІапхитІ). АцІлаква шпаъу? (йгІакъагІатІ). ХІурам шпаъу? (хІурам тыбгІапІ). АхІврапшдзаква йкъагІума? (йгІакъагІитІ).

Тшпсщара дакъикъа.

Асабиква абжъагІвы йыцта агІапын апсахраква атекст йшгІанахІвауа апшта йашІпшитІ.

ЙтыцІтІ агъны амшхъшвашваква,

АгІапын гІаталтІ.

АпссгІачІвкъахвква рашваква,

Дара пшдзата йырхІвитІ.

Зычва йгІалцІхыз адаква.

ЙыпитІ, йбахитІ.

Адаква «рбаладаква»

АкІвар ацІадырхитІ.

ЙларцІахъаз ауатраква

Аквапха йазпшитІ.

Амара акъуатраква

НапІы-напІ йашитІ.

Ахъвмарща «Теремок»

Айшва апны апкъыгІваква рсуратква алапсата йцтІапІ, азджъакІ апсабара йачпаз агІаншараква, азджъакІ агІвычІвгІвыс йчпаз апкъыгІваква.

АбжъагІвы: -Атеремок йнаржъылитІ асабиква зсуратква апсабара йачпаз апкъыгІваква зму, ауат рыхъызква ззыхІвауа. Асабиква ауат ашІдырпшитІ.

Ахъвмарща «ЗапшыЙа йапхъу, запшыЙа йцІыхъву»

АбжъагІвы асабиква бзита агІапын йаквыргІапсу ажваквa йшрыздыргІваш райхІвитІ.

-Асабиква йысхІваз агІапын ахъазла таразызтын – «ТамампІ» -хІва йгІасашвхІвитІ, йтаразызтын- «Момо, йгътаразым» - хІва йшвхІвитІ.

-Апхъала агІапын гІайитІ, уадыргІвана агъны. (момо, йгътаразым!)

-АцІхашвы ратыхтІ, адзашвкІварквa гІакІакІвкІвитІ. –(тамампІ)

-Абыгъкъва гІашІалтІ, ацІлаквa рбынджъаквa гІачытІ (момо, йгътаразым).

-АпсгІачІвквa гІапсгІахтІ, рыгІвараквa рчпауа йалагатІ. –(тамампІ)

АхІвынчІвквa щардапІ, аквa гъгІамкватІ. (момо, йгътаразым)

-Асабиква, зымгІвагъи швуатраквa йлашвцІаквaз швырхъвых, ауат шгІайуа.

АбжъагІвы Къарча-Черкесс апсабара агІапын гІанарбауата асабиква асратквa йдйырбитІ. (абыхъквa, архъаквa ркъагІара, ауатраквa, агвалквa, адзыхъквa, абнаквa).

АпхъарасахІат аитог:

-Асабиква хІабаъаныз йахъчІва? Запш заманйа уахъчІва хІызквчважвaз? Запш гІаншарайа агІапын агІаталра злагІдыруа?

АпхъарасахІат 32 Тема: «АгІвычІвгІвыс. Сабар сара сшаъу»

Амурад: асабиква агІвычІвгІвыс йъапІтлапІкъ злалу йахаргІвазара, ауи йкъару злалу: дшзыгІвуа, дшызхъапалуа, урад шизыхІвауа, дшзыдыргІвуа, дшзычауа, ахътагъи ашуарагъи шизычІауа, закІ нйыхъуа чхІарата йыму, псып шизынкъвгауа, ацацхърагІара йылата дгІадзыргыла, рыбызшва тшауацІнарыхра, ракъыль рыбагъъара.

Адгалра: ачІат, дзы тачвата хстаканкІ (азакІы дзыхъгІа, дзы амщата, дзы цІгІата), чІахъва тшыткІ, дзы цкъа зту стаканкІ, бамби зкІвыршу алабаквa пщби йнадзауата (ватные палочки), шІарыцкъага, гІвбамбилабакІ, азакІы адыхв йылщта, азакІы аджыш йгІацІдыркІвкІваз асок йылщта, ауат афгІвы шымдзуаш апшта зджъара йтата. АцІхашв тшыт, дзы пха стаканкІ.Ауат зымгІва йхъгІвата асабиква йрымбауата йгылапІ, абжъагІвы ауат апкъыгІваквa рбыжъквa асабиква йдйыргІарыквын дара апкъыгІва шырзгІардыруаш ахъазла.

АпхъарасхІат акІвшаща:

-Асабиква, швари хІари гІамдара хІджвыквылуаштІ, ауи хІъацуш акъраль ахъыз «АгІвычІвгІвыс» йкъраль хІва йапхытІ. Швара джъащахъва щарда швыгІвзачваквa, швыквлагІвчва рыхъаз йжвдыруаштІ.

АугІа гьапшым уырпшырыквын, азаджв дхвыщІ, азаджв дхІгІапІ, азаджв дхІалъальпІ, азаджв дчвгьапІ, ауаса зымгІвагы хІызлапшу закІыпІ: - хІъаптлапІкъла хІапшыпІ. АугІаква рыбыгІвквагы, руацІалагы йацапшыпІ. Ауаса азджъакІ щарданы йчмазагІвыпІ, азджъакІ йзгІвадапІ. АзджъакІ йхІалъальпІ, азджъакІ чвгьапІ. Йшпажвбауа асабиква, ауаса йзаъайа? (асабиква рджъауапква) Ауи йахъчІва йгІахІхІырдыруаштІ. Датшагы агІвычІвгІвыс щарда шитлакІъуа, шваргы щарда швшзычпауа, адуней джъащахъва щарда швшзагІаныршауа хІаквгІашІасуаштІ. Йшвымаджъащахъума? Щта, хІалагапІ, хІъаптлапІкъ, хІуацІа дакъыкъапхъадза йгІахІцхърагІауа йхІыму хІаквчважвапІ.

АмгІанква «ъапІтлапкъ», «ауацІа»

-АпсауышвхІаква хпата йшапІ рыпкъ: хъа, пкъы (туловище), цІыхъва. Ужвы агІвычІвгІвыс йыпкъ злалу хІапшыпІ.

-Умар, арахъ угІай угІасыдзхъагыл. Хъа уымма? ЙуымапІ! АчІвыйа хъа азыгІгвалу? (асабиква рджъауапква, хІхъвыщырныс, хІчарныс) Абар хІыпкъ, ачІвыйа ауи йаланакуа? (асабиква рджъауапква: гвы, напІы, щапІы, мгва, бгъа).

АбжъагІвы лхъабра дахъыситІ-ари ачІвыйа? (хъабра). Швылаква хъыжвгІвата швхъабраква швырхъысстІ. Ужвы псайспа швгІахъ, йшвнархъма?

АчІвыйа ари злапхъауа (абжъагІвы йхъапахъ дахъыситІ) Хъапахъ ауацІа йту ачІвыйа? Хъаквынці. АчІвыйа хъаквынці агІвычІвгІвыс йазигвалу? (хІхъвыщныс) Ужвы швылаква хъыжвгІвата (абжъагІвы ацІашв тшыт рхъапахъ йаквицІитІ) ачІвыйа йшвызниуа? (асабиква рджъауапква).

АгІвычІвгІвыс йчва зымгІва адыритІ, ахъгы, ашуарагы, ахърагы.

-Карина ацгвы дапшитІ. Асурат апны –ацгвы аныпІ. Ауи лбара ахъазла ачІвыйа йлымазлара атахъу? Агъагъара шабгу хІызлапшуа ачІвыйа? (алаквала). АчІвыйа ауат йырзыгІгвалу? Швылаква хъыжвгІва, игъи йгІахъшвымтІын йшвасхІвындзкІа. – АчІвыйа йсчпауа, йгІасашвхІв? Швылаква гІахъшвымтІын! (абжъагІвы апхъага дйырбитІ, мчважвара). Ужвы, швылаква гІахъшвтІы (абжъагІвы йатаркІвах акнига длырбитІ). Щта алаква ачІвыйа йырзыгІгвалу? Ауат (алаква) ацхърагІагІвчва рымапІ. Азаджв азаджв швипшыта швлакъвыс, ачІвыйа йшврыпІатауа? (алахъвква) АчІвыйа алакъвасра йхІызнахауа сабапта? (асаба хІыла йыгъгІакІыланарпІлум) Аджъымсаква ачІвыйа йырзыгІгвалайа? (аджъымсаква апхдзы хІылаква йгъгІацІаржъуам).

-АцІахъла ачІвыйа йгІайуа? (пынціа) –ЙхІырхъвыхпІ ачІвыйа апынціа азыгІгвалу? Швпынціа швнапІквала йашвыркІы, швпыккква ахъари напІыла йхъыжвгІва. Щта, ачІвыйа апынціа йазыгІгвалу? (псып тагІгарныс) Ужвы швылаква хъыжвгІва, арат йнасрауквауа рфгІвы гІасашвхІв. АчІвыйа йшвыхІаз? (асабиква рджъауапква). Апынціа афыгІвква зымгІва адыритІ.

Алина абна дъану акІвыкІва щІыруа даздыргІвитІ. АчІвыйа ауи йызлалгІауа? (лымхІа) –ЙхІырхъыхпІ ачІвыйа лымхІа азыгІгвалу. Багъята швлымхІаква хъыжвгІва швнапІквала (абжъагІвы гІвба хпа ажва йхІвитІ). ЙгІахъшвтІых швлымхІаква. АчІвыйа йсчпаз? (асабиква рджъауапква) АчІвыйа йсхІваз? (йыгъгІымгІатІ) Щта, ачІвыйа алымхІаква йырзыгІгвалу?

-АлымхІаква рыцІахъ (апыккква, шІа) ачІвыйа йазыгІгвалу? Швпахъ ачІахъва ххыра йыквпІ, йгІашвахвта йышвфастІ ауи ачІахъва, ужвы швпыккква швнапІыла багъята йхъыжвгІвата йшвхІва: -мама, папа, сара гІамдара сцуштІ-йшвзыхІвума?

-Рхъыхра эксперемент хІыргылуаштІ, арат астанкква йырту швапшы, швахвумца йту гІасашвхІв. АчІвыйа щта хІпыккква йырчпауа? (хІзычитІ, хІызчважвитІ, ацІгІара, хъгІара, апхара гІдыритІ)

-Ари ахъыз ачІвыйа? (ахъвда). ЙхІырхъыхпІ кІарала йхІтахъума ахъвда. Райшата шврымдзаква шврыквчІва, ачІвыйа швпахъла йыжвбауа? Ужвы швхъа псайспа йацашвырпумцара швнапшагІапш, рыцІа шарда жвбама, швпахъла гІваца шванпшы ацкІыс? Ауи йгІанахІвитІ-хІыхъвда швабыжта йшхІысабапу, рыцІа шарда гІбарныс.

Самира адзхъа дыгІвитІ. АчІвыйа ауи йгІалрысабапуа дыгІвырныс ахъазла? (лщапІква). Света ажвумква лхъвшвитІ, ачІвыйа ауи дызлахъвшвауа? (лнапІквала). ЙгІахІхІырдырпІ ачІвыйа анапІква азыгІгвалу, Ислам угІай угІасыцхъагыл. -УнапІква уыцтІахъла йга, ужвы акІнигатІакІв айшва йыкву йгІасыт. Щта, ачІвыйа анапІква азыгІгвалу? (асабиква рджъауапква, йапшым апкъыгІваква гІахІахвырныс).

-Ужвы сара швгІасыцхъагыл, швщапІква гІашвымрысабапуа, швызгІайуашма? (момо).

-АгІвычІвгІвыс йуацІала шардала йалапІ. ХІазшврыдзыргІвстІ хІыгкква шкшауа? ШвнапІы швгвы йаквшвцІата ауи шкшауа жвгІвуштІ. Агвы швабыж уазсакъхара атахъыпІ. ШвыбыгІвква шбагъахуш, швџаптлапкъква рыцІа йшпщзахуш ахъазла щымтала зарядка швчпара атахъыпІ.

Тшпсшарадакъыкъа.

- Сара абар схъа- закІы, гІвба!

Ауи ахъвда багъа апны йхъачІвапІ-зны, гІван!

ЙхІрыхъынхІвпІ-йышвсырбапІ

УадыргІвана сыпкъ швгІапшы!

Армала агъмала йацасырпапІ-закІы, гІвба!

СнапІква абар, хІгІата йщтІысхпІ сара!

Са сщапквала схъапалпІ-зны, гІван, хын.

СыгІвпІ, сгІашІаспІ, схъынхІвыпІ, скІачІвалпІ.

ШвгІаспшы съаптлапкъ злалу зымгІва!

АпхъарасхІат аитог:

-Асабиква, уахъчІва хІызквчважваз ачІвыйа? АгІвычІвгІвыс йтахъымкІва йъапІтлапкъ злалу йымма? ЗакІгъи зымчпауа ъаптлапкъ йымма?

АпхъарасхІат 33 Тема: «Пхны»

Амурад: апхын апсабара асуратква злагІалукІгауа, апхынла нхарата йакІвдыршауа йахаргІвазара, анхара бзи йдырбара, апсабара хчара шатахъу гІалкІгІара, рдырраква йалархІара, рыбызшва тшауацІнарыхра, ракъыль рыбагъъара.

Адгалра: йапшым апхын суратква, Къарча-Черкесс ашІыпІаква рсуратква.

АпхъарасхІат акІвшаша:

-Асабиква, уахъчІва хІаквчважвуштІ рыцІа йпху агІамта –пхны! ЙгІасашвхІв, йшпагІдыруа апхын шгІаталыз? (асабиква рджъауапква)

Ахъвмарща «АгІамдара джъащахъва»

АбжъагІвы апхын амызква асабиква йыдйырхІвитІ.

-Арат агІамдагІвчва апхын гІамырдитІ. АчІвыйа ауат йырбауа, гІасашвхІв? АчІвыйа фгІвыта йрыхІауа апхынла? АчІвыйа апхынла йырчпауа, ахъарат агІамтаква йырзымчпауата?

Атопла хъвмарща «Апхын азцІгІараква»

АбжъагІвы асабиква азцІгІара рзыйыргылуамца атоп йырзауищтитІ, асабиква джъауап артит.

Апхынла адзхъа ...

Апхынла ацІлаква йгІаршІалитІ...

Апхынла хІара абыхъв....

Апхынла ащхаква....

Апхынла ахырбызква...

-Асабиква, хІара хІъабзазауа ашІыпІа КЧР швабыжта йпшдзапІ, хІара хІреспублика адзыгІв цкъаква щардапІ, абна жвпІа дуквала йхъгІвапІ, абыхъв хІгІаква хІгІакІвдыршитІ. Апхынла ахІбачва асабиква йрыцта бзи йырбитІ апсабара апны тшпсырщарныс. Абнаква, адзыгІвква рыдзхъа ахІауа цкъа таргауа

атГачваквa, агІвзачваквa тшырпщитІ. Швара йжвдырра атахъыпІ, ауи апшу атшпсщартаквa рпны, ахІвра алашвцІара гъатахъым, амца рчпазтын ауи йрычвхра атахъыпІ. Апсабара швазсакъхара атахъыпІ. Апсабара азсакъхара хІара йхІборчпІ! Абна псауышвхІазтынги, йара ацІлаквa ракІвызтынги айгъдзара азшвымата шваъазлара атахъыпІ.

Ахъвмарща «АшІырпшыра»

Апхынла зымгІва зигІвахитІ.

АхІвра апхынла ййудзышвахитІ, йзапшхауайа ауи? (амзагІв, аъахвтан)

Апхартшахъва пхапІ, йзапшхауайа ауи?

Атен гІвабджъапІ йзапшхауайа ауи?

АжвгІванд чІыхв йзапшхауайа ауи?

АхІвра цІарадза йаъапІ, йзапшхауайа ауи?

Адзхъа апны адзы йзапшхауайа?

Тшпсщара дакъыкъа.

Апхынла асабиквa тшыркІвабитІ, йнагІвгІагІвитІ

ЙхъапалитІ, йхъапалитІ уадыргІвана тшырпщахитІ.

Апхынла асабиквa абна жвумп рхъвшвитІ

Рмартанквa азната йтарпситІ, рпынквa йыргитІ.

Ахъвмарща «Швара йшвыму ачІвыйа?»

Асабиквa гІвгвыпкІта тшыршитІ. Асуратквa (апхын агІамта аныта) агІвтланыкъвакІла йкІыдпІ, асабиквa йгІагылитІ дасу йтланыкъва апны. Асабиквa дасу йсурат йапшитІ, асурат йану рхІвитІ, ахъари агвып йрымбауа асуратла азцІгІара рыртитІ. -ХІара хІпны ари аныпІ, швара швпны йаныйа? Ахъари агвыпгы ауат джъауап гІартитІ. Айчважвара йаналгара, асуратквa ашІдырпшыхитІ, асабиквa йшахІатхитІ йызквчважвуз закІ шакІвыз. АбжъагІвы асуратквa йану дгІаквчважвитІ.

Апхынла амшквa ауырахитІ, ауахъквa айшысхитІ. Асабиквa апхынла адзхъа тшыркІвабитІ, амара тшашІадырпхитІ, щардата йгІамдитІ. Апсабара зымгІва зигІвахитІ, ащхаквa ахІврапщдзаквa йрыквчІвапІ, алымхІарыгІвквa йалапсгІитІ. Амшквa шуарапІ ащхъаквa хІвапсагІвапІ, абнаквa швырла, жвумпла йырчвыпІ.

АпхъарасахІат аитог:

-АчІвыйа шІыцрата йжвдырыз йахъчІва? Запш заманйа уахъчІва хІызквчважваз?

АпхьарасахІат 34 Тема: «Сара сзыпхьадзитІ»

Амурад: асабиква при бызшвала хвбадза йзыпхьадзауа йбжьара, апкьыгІваквa апхьадзарала йшаьарам гІаргвынгІвуа, йщардуу ймачІу рзыхуа йбжьара, геометрия йаквыргІапсу афигураква йзлапшым рзгІалкІгауа, ргыцІараква зьара йнадзауа рзыпхьадзауа йбжьара.

Адгалра: апхьадзара зну акарточкІаква, геометрия афигураква, «йпссгІауа-льарыбыгІв»!

АпхьарасхІат акІвшаща:

-Асабиква, йджьащахьву гІамдара аджвыквылра швгІасрайгвитІ. Ауаьа хІызлацуш йпссгІауа - льарыбыгІв (ковер-самолет) акІвпІ.

АбжьагІвы альарыбагІв асабиква йыдйырбауа йхІвитІ:

- Асабиква, ахІвынапква йкІылырфгІатІ ари альарыбыгІв, швапшыстІ, ласылас ауат акІынхІараква йквыршвра атахьыпІ. Айшва апны йапшым агеометрия афигураква йыквпІ. (асабиква ауат гІарахвитІ, акІынхІараква рпны йрыквырцІауамца йаквшвауа афигура абжьагІвы йархІвитІ).

-Запш фигурайа йгІаурысабапуаш? Зьарайа гыцІарата йаму?

-ШвызгІвадахатІ, йквхІрышвхтІ альарыбыгІв, ужвы зымгІвагьи хІаквчІвапІ альарабыгІв (асабиква рнапІква щтІырхитІ, апссгІара йашпшитІ)

-УыпссгІа хІльарыбыгІв

ЙхІырба акьраль пшдзадзаква.

-Абар хІгІапссатІ, агьагьара шабгу шпшдзу йшвырхьвых. Ари акьраль математикапІ. Ари ачІвацІла пшдза швара хачІвы швызнаргылитІ. (асабиква акарточкІа йану ахачІвы дгІапхьитІ) «АчІвацІла йашІу ачІваквa швпхьадза, ачІвакьапцквa зьара йнадзауа, аудзышваквa зьара йнадзауа швхІва?»

Асабиква: кьапщыта хвба, удзышвата пшба.

Запшыа рыцІа йщарду?

Запшыа рыцІа ймачІу?

Асабиква: аудзышваквa рыцІа ймачІпІ.

-ШвызгІвадахатІ! Таразта йшвпхьадзатІ.

Дидактика хьвмарща «АцхІа йхьда»

-Асабиква, ацІлахвыц адзыгІвквa рпны хІгІанадтІ, ауат гІвба йнадзитІ, азакІы йтыбгІу йдуу дзхьапІ, азакІы йтшвата йдзыгІвта йаьапІ. Адзы хІырсра ахьаз ацІхІа хьхІцІара атахьыпІ. АчІвыйа йызларчпауа ацхІаквa (агьвквала)

-Адзтшы апны агъвка щтапІ рдурала йапшымкІва.ЗымгІвагъи ауат рдурала йапшыта йгІашвахв, ацхІа хъшвцІа.

-Ася, запшыйа бара йгІабахвыз, йтыбгІума? АчІвыйа атыбгІа згІалпхыз?

- ЙшпагІаудыруаш агъвы йауырума, момкІва йайшысума?

Асабиква: ЙаквуцІитІта, йашІуырпшитІ.

Тшпсщарадакъикъа.

Ари гъажы швтапшы

АшІасгата ауацІа апны йану

ЙгІашвпхъадза!

(сурат)

Зъара мзагІв удзышва аныйа асурат

ЙхІшврыпхъадза!

(сурат)

ХІа йгІахІхъшваз амартан йтахІцІатІ

ЙхІшврыпхъадза зъара йнадзас.

(сурат)

ХІхъашвырпал хІара.

Дута хІпхъадзауа

ЗакІы, гІвба, хпа, пщба, хвба

ХІацгІашІасхпІ зынла хІара.

НапІы хІаситІ дута

Зны, гІван, хын, пщын, хвын.

ХІхъапалитІ хІгІата

Зны, гІван, хын, пщын, хвын.

-Ужвы швапшы ари ащхъапщдза, ауи джъащахъварала йалапІ. АхІврапщдзаква ртарала йгІайыз агеометрия фигураква швырпшыстІ! Швара аквпшыраквала йапшкву афигураква азшвкІкІуаштІ. (абжъагІвы асабиква гвыпла йшитІ, «ахІврапщдзаква» азыркІкІитІ)

АпхъарасахІат аитог:

-ШвызгІвадахатІ, зымгІвагы таразта ахачІвква швырхъятІ. Ауыла хІаргы хІгІамдара хІалгатІ.

-АчІвыйа йахъчІва гІальаматрата йыжвдырыз? РыцІа майрата йшвзахъваквыщтыз запш хачІвыйа?

АпхъарсахІат 35 Тема «Гъажы, хгъыцІаракІ»

АпхъарсахІат амурад: асабиква агеометрия фигураква рзалыхуа, рквпшырала йрызгІалкІгауа, рыхъызква рзыхІвауа йбжьара. Рыбызшва тшауацІнарыхра, ракъыль рыбагъара.

Адгалща: асабиква пщчІвагъваракІ аныта карточкІа (йдута, йхвыцта) йгІатырсу агъажыраква йапшым ачва рымата (къапщы, гІважъ, чІыхв, удзышва) рзыурахІазыритІ

АбжьагІвы йымазлара атахъыпІ: пщмартанкІ йапшым агеометрия фигураква амартанква рныта, (йапхъахауа амартан гъажы афигура кІыдпІ, йгІвбахауа хгъыцІаракІ аныта, пщгъыцІаракІ аныта). ЗымгІва йрызхъуш геометрия фигура. ПщмашаквхвыцкІ рчваквала йапшымкІва: къапщыта, удзышвата, чІыхвта, гІважъта. ХцІапхакІ, йтІатІу ахъвмарга.

АпхъарсахІат акІвшаща:

АбжьагІвы асабиква алайыргылитІ, йара аквта дтагылитІта агІамдара «геометрия фигураква ркъраль» йгІайрайгвитІ. Ауи акъраль хцІапхакІла агвашв гІаутІра атахъыпІ.

-ШвгІасрайгвитІ асабиква!

АгІамдара хІцапІ хІара.

ЙшвызпшитІ ауаъа шва,

ЙхІатлу ахачІвква.

ХІымгІва ауырапІ игъи агІапсараква хІпырапІ. Асабиква, швхІазырума агІамдара джвыквцІара?! (щта) Ауи йгІалцІла, хІджвыквылпІ.

АбжьагІвы йапхъахауа айшва асабиква зпырарчІу дадзхъаглитІ. Ауаъа агеометрия фигураква йыквсапІ.

-Арат йыкву афигураква гІашвахвитІта ахъыз швхІвитІ.

-ШвызгІвадахатІ, швара тамамта зымгІва рыхъызква швхІватІ. Ауи йгІалцІла йапхъахауа ацІапха йгІахІнапІыцІашватІ (ацІапха йцІыхъвахауа афигура йыцІан).

ЙыгІвбахауа атшарыщцара: арымдзаква рпны пщмартанкІ йыквпІ. Асабиква айшва йыкву афигураква гІарахвитІта, ауи зквыргІапсу амартан йтарцІитІ, даргыи ауат йрыдзхъагылхитІ.

-Асабиква, ужвы йшвыму афигура гІащтІышвх, йташвцІа амартан. Ауи апшымца ахъарат афигураквагыи амартан йтахІцІитІ, йаргыи йгІвбахауа ацІапха гІахІнапыцІалитІ.

-Асабиква, альарыбыгІв (зымгІва афигураква альарыбыгІв йхъылапсапІ), йгІаквгылитІ.АльарыбыгІв апны апщмашаквкІ щтІапІ (йапшым ачваква рымата)

-Асабиква абар йцІыхъвахауа ахачІвы. ЙцІыхъвахауата йапшым афигураква рчваквала йапшу йазхІкІыхра атахъыпІ. Амашаквква зчваква йрыквыргІапсу афигураква тарцІитІ, амашаквкІ апны йхпахауа ацІапха гІатырхитІ.

Тшпсшара дакыкыа.

Амачвхъаба: Уа-у-уу-у!

АгІарбагамачв: ЙхІфа-а-хуайа?

Аквтамачв: ХІынха-а-пІта хІчахпІ!

Ахъыдамачв: ХІнымхары-ы-квын щта?

АмачвкІыс: ЙгІайгычпІ!

-ШвызгІвадахатІ зымгІвагыи ахачІвква ласыта йхІырхъйатІ. Йджъащахъу акъраль агвашв гІахІтІытІ. Ауат ахачІвква ъадзахІырхъйуз аткван апны йыртиуа амачваква аларпсатІ, ауат алыхра атахъыпІ. Амачваква: акІрушкІакви ачІаткви алыхта рквцІартаква йтаргылхра атахъыпІ. Асабиква швалачІвата, йшвызсрахІазырыз акартчкІаква ачІвагъвараква аныта йгІашвахв, ауат йрыцта І4 йнадзауа агІатырсаква (кружочек). Агъажъква рквпшырала йгъапшым азджъакІ йдупІ, азджъакІ йхвыщпІ. Агъажъква йдута, чвакІла йапшквата ачІвагъвараква рпны йацырцІитІ, ахвыцквала датша чІвагъваракІ апны йацырцІитІ.

-Адуква квцІартакІ апны йыквдырглитІ, ахвыцквала датша квцІартакІ апны.

АбжъагІвы асабиква йшырчпаз йырхъвыхитІ, запшыиа рыцІа йщарду акъапщквала, момкІва агІважъква?

-ШвызгІвадахатІ асабиква! Аتكвангыи алхІыргатІ, математика акъральгыи гІамыгІдатІ.Ужвы хІхъвмаргаква гІазхІкІкІыхпта апахъ хІцапІ. Апахъ асабиква «ЙтІатІу ахъвмарга гІашваух» йуурыхъвмар ауаштІ.

АпхъарасахІат аитог: -Запш геометрия фигурайа уахъчІва хІызквчважваз?

АпхъарасахІат 36 Тема «ЗакІы, гІвба, хпа, пщба, хвба.»

АпхъарсахІат амурад: апхъадзарахъызква абзазара апны йрызгІарысабапуа, йзыпхъадзауа йбжьара, рдырраква йалархІара, ракъыль рыбагъара.

Адгалща: апхъадзараква рсуратква, геометрия фигураква, акассаква йапшым ачваква.

АпхъарсахІат акІвшаща:

-Асабиква, азаджв- азаджв швишшыстІ, азаджв-азаджв хІйайгвыргъапІ. ХІара хІхІалъальта хІгвы хътІыта хІаъазлара атахъыпІ, йаргъи хІгвып ауи акІвпІ хІшаъу, хІацхъмарырнысгъи бзи йыгІбитІ.

Ахъвмарща «Пшката уыгІвза уйыпхъа»

Сара снапІы хъвмарга-гвы йыквпІ, агвы азаджв-азаджв йызхІрауамца, хІыгІвзачва пшката рыхъыз хІхІвапІ. Ужвы хІымачкква агІвзачвата йхІчпапІ.

Амачкква ргимнастика «АцхърагІагІв»

ЗакІы, гІвба, хпа, пщба

Сыламчвуа сгІагылтІ уахъчІва

Ашви ахъышви стІын щажъдза

ЙгІазжбылтІ ахІауа цкъа

ЗакІы, гІвба, хпа, пщба

УахъчІва сгІагылтІ зымгІва рапхъа.

СнаквпагІаквпатІ! СнагІвгІагІвтІ!

СчвартачгъвычкІвын алсыргатІ.

УадыргІвана, закІы, гІвба, хпа, пщба

ТшызджвджвитІ сара, сара...

-УахъчІва, сара джьащахъва шарда джьашвсырщутІ, швара кІара швзыджъащума? Йджъащахъву агІаншара шваздзыргІвы: -- Зны хІычкІвынчва Али, Уали, Алим йджъащахъу акъралъ йцатІ, ауаъа «Гвыргъара аурам» йыквылтІ. ЙыквылтІ акІвын ауи аурам кІанифат-ква гІаквауа йалагатІ. АкІанифатква йгІакІапІлуз дуун: йыудзышвата, йкъапщыта, йчІыхвта, йгІважъта. Али акІанифат йыудзышваз йшІа йтайцІан йгІайгвынгІвытІ йшчвкъаз, Уали акъапщы йшІайцІаз жвумпхъгІара амата йгІацІцІтІ. Щта, ауат зымгІва кІанифатдзан. Дара асабиквагъи акІанифатква йязыркІкІуа йалагатІ. Аква шарда йгъІамкватІ, ауаса аурам шабгу альарыбыгІв апшта йыквпсан акІанифатква.

УахъчІва ауат ачкІвынчваквa хІпны сасра йхІызгІайтІ. Ауат шваргыи швадырпшуаштІ ауат акІанифатквa. Ауи апхъала акассала хІхъвмарныс хІдрайгвитІ.

-АчІвыйа йану акасса? (ханихъвшвамгІва)

-ХІашвырпшыстІ! (ахІврапшдза). Йшпшдзу ауи швырхъвых! Абыгъкъва хІшвырпхъадза! Ауи ахІврапшдза джъащахъвапІ, бгъыпхъадза абна швыр йасальампІ.

Йапхъахауа абгъы- амшв асальам акІвпІ. Амшв хІацхъвмарныс хІарайгвитІ. Ахъвмарща ахъыз «ЙгІахІырба, игъи йпхъадза» Асабиква йапшым апкъыгІваквa (асбаба, атоп, апирамида, акІъанджь, ауатралыцІ) рпхъадзитІ (апахълагъи, щгІахълагъи)

ТакІв тшыхІпщапІ. Швылаквa хъыжвгІвата апша йгІасуа шваздзыргІвы. Апша чвгъа гІасуа йалагатІ, швапшы ауи йачпаз?

ХІаншвыркъвакъв: Апхъадзараквa рыгІвзачваквa гІарауитІ, зымгІва рапхъа апхъадзараквa азкІкІуа ахвыщ уалагата йуурышардауа (1, 2, 3, 4, 5), уадыргІвана ашардала уалагата йууырмачІуа. (5, 4, 3, 2, 1).

-ШвызгІвадахатІ, бзита швынхатІ, ужвы тшыхІпщапІ.

Тшпсщара дакъикъа.

Мыма щымтала дгвжважвитІ анхарта

Мыма дгълымам йылцхърагІауа лпны.

ДлыхІвитІ лпхІачкІвын,

ДшгІагылуа днамхъгІамхъуа

Йаллыргарныс,

Цкъадзата атдзы.

«Апхъапхъа, бчвартачкІвын

алыпхуаштІ –лхІвитІ мма,

УацІыхъван йгІапсата, апещквa зымгІва-

Тшыджвджва, тшыхІвхІва,

Йбхъымраштылын: сабынла!

УацІыхъван щей ыжвта-

Бхъвмар бызхъара...

-Швапшыта агеометрия фигураква алышвх. Йапхъахауа агъядза аквадратква тарцІтІ, пщгъыцІаракІ, хгъыцІаракІ. АбжъагІвы агвып апны агеометрия фигураква йырбауа дйырхІвитІ.

АпхъарсахІат аитог: -Асабиква уахъчІва зъарадза хІпхъадзайа? Запш геометрия фигурайа йыжвдыруа?

АпхъарсахІат 37 Тема «АуатралыцІ апны ацхърагІагІв»

АпхъарсахІат амурад: йапшым апкъыгІваквa рквпшыраквала рзалыхуа, рыбызшва тшауацІнарыхра, азгІвадара зрыбагъауа агІаншараква рзычпауа йбжъара.

Адгалща: йапшым анхага ъамапсымаквa рсуратква (тырнауыч, бель, дзыквчвага, ахІврапщдза ацІыкв) ахъвмарга нхага ъамапсымаквa.

АпхъарсахІат акІвшаща:

АкІъанджъ Алина агвып сасра дрызгІайитІ. Алина йлыцІгалгитІ йапшым анхага ъамапсымаквa (тырнауыч, бель, дзыквчвага, ахІврапщдза ацІыкв)

-АчІвыйа йлыцІгалгыз Алина? Йшпажвбауа ачІвыйа ауат Алина йалалчпуш?

-Тырнауыч аугІа йырчпаз ъамапсымуа, момкІва апсабара йачпаз йачІвума? (аугІа йырчпаз) Абель щта? (аугІа йырчпаз).

-Адгъыл щта? (апсабара йачпаз)

-Адзыквчвага аугІа йырчпаз ъамапсымуа, момкІва апсабара йачпаз йачІвума?

ЙлахІшвырцІа ахІврапщдза, ПетрушкІагъи ауи дазыгІбжъапІ. Апхъапхъа адгъыл дзы ацІахІчвитІ, ауи амщтІахъ йгІагІжитІ, агІайыра ауи амаша йтахІырчІвитІ, адгъыл ацІахІпситІта йхъыгІгІвахитІ. Ужвыгъи зны дзы ацІахІчвахитІ.

-Ужвы йгІасашвхІ запш ъамапсымайа йгІахІрысабапыз? АчІвыйа ауатла йхІчпаз? (асабиква цри бызшвала аъамапсымаквa рыхъызкви рхІвитІ, йырчпаз йгІаквчважвитІ)

Тшпсшара дакъыкъа.

АгІапын гІаталтІ,

Ауатра хІа йлахІцІатІ.

Ауатра агІайыраквa

ЙхІрашвитІ ласдза.

Зны, гІван, хын

ХІаситІ ашварахъва.

Пщын, хвын, цын

Уарад ахІвитІ ахІаса.

-Асабиква, ужвы ауатра апны анхагаква йышвтахъхуш аъамапсымаква йсзыжвгІв, акІанджъ Алини сари хІырпшыхуаштІ.

АпхъарасахІат аитог: -Запш амапсымайа уахъчІва хІызквчважваз?

АпхъарасахІат 38 Тема «АъачІвагІаква»

АпхъарасахІат амурад: аъачІвагІаква рмагІны йахаргІвазара, ауат рыхъызква рзыхІвауа, анхартаква йзаквчважвауа йбжьара, асабиква анхара хвы аквырцІауа, анхара бзи йдырбара, ахІбачва ражва бжьагажвата йрыларкІуа йгІадзныргыла.

Адгалща: йапшым аъачІвагІаква рсуратква (амацІаугІвы, ацІлауатрахъпшгІвы, айъазагІв, дзахгІвы, мшІычпагІв). АпкъыгІва суратква (анхага мачваква, ауат йрыквыргІапсымкІва йапшым датша пкъыгІваква)

АпхъарасахІат акІвшаща: -Асабиква швара йыжвдырхъитІ, Винни-Пух салъамшвъа хІзыгІайщтитІ. ШваздзыргІвы ауи асалъамшвъа йану: «Швымш бзита асабиква! Хъара саъата йышвзыназгІвитІ ари асалъамшвъа. Сара съану хъаразтхІва, йсыцкву аугІаква швабыж йыугІа джьащахъвапІ, даргъи ръачІвагІаквала йгъапшым. Ауат срыцта саргъи сынхитІ. Сара ужвгъи шарда съакъвуш йгІалцІла сшынхауа ссуратква швзынасцтиитІ. Швара йшвзагІадыруашма йысмгІаныта сынхауа?

-Асабиква Винни-Пух дшпанхауа, йзапшыйа ауи йъачІвагІа? (асурат ддырбитІ) ТамампІ, араъа ауи дайъазагІвпІ. Араъа йымгІаныта даныйа Винни? (ацІлауатрахъпшгІвы). АцІлауатра апны Винни цІла лайцІитІ. Араъа асурат апны Винни ддзахитІ, ауи аъачІвагІа цри бызшвала йшпархІвауа? (дзахгІвы). Ауи адзахыга машинала аугІа рыхъаз ддзахитІ. Араъа йымгІаныта дгІвычайа? (мацІаугІвы). АмацІаугІвы Винни амацІауырта апны дмацІауитІ.

Тшпсцара дакъикъа. Асабиква амацІаугІвы Винни абаза рызкъы йзымацІауитІ. Ауат хІара йшичпауа ужвы йгІахІырбуштІ:

Дзырдза, баста, жьычІв, хырчІвы (рнапІква дрыхъынхІвитІ)

КвтІужъ, мамырса, квтагъджъ, ашвы (рнапІквала аблахъ ахъдрышвтуазшва йгІадырбитІ)

Мгъал, чамыква, цца, чамгъвыр (ачара йашІпшитІ)

Датша йыгъугъи швшвырдыр! (рнапІквала аквгІашІасра йашІпшитІ)

АбжъагІвы: - Винни-Пух дгІашвыхІвитІ, дасу йъачІвагІа йаквыргІапсу анхага мачваквa йзалышвхырныс. Сара асурат швсыруштІ, швара ауи аъачІвагІа йаквыргІапсу ъамапсымазтын йгІасашвхІв! Асаби тамамта йызхІваз асурат, ауи апкъыгІва сурат йымата длырчІвахитІ. Ахъвмарга ацІыхъва асаби рыцІа сурат шарда зму дайгІайта дупхъадзитІ.

-Асабиква швара швмамаквa, швпапаквa йырмгІаныта йынхауайа? Швара йшвмгІанхушйа швандухара? АчІвыйа ауи аъачІвагІа згІалшвхуа?

АпхъарасахІат аитог: -Запш ъачІвагІайа хІызквчважваз уахъчІва? Йшпанхауа ауат?

АпхъарасахІат 39 ЙхътІу апхъарасахІат: «Сара стгІачва»

АпхъарасахІат амурад: асабиква атгІачва йаланакІуа рдыруа, йанакІвызлакІгъи ахІбачва ражва бжъагажвата йрыларкІуа, атгІачва бзи рбауа, рылшараквa йрылархІара, ракъыль рыбагъара, рыбызшва тшауацІнарыхра, анчва – абачва йхътІу апхъарасахІат йалажъра, йыртлакІуала йгІарысабапра.

Адгалща: атгІачваквa ркІартквa, йапшым асуратквa, йапшым апликацияквa «Сара стгІачва», «Сара сыунагІва»

АпхъарасахІат акІвшаща: -Швымш бзита йтлапІу асасчва игъи ан-абачва! ХІара уахъчІва швъахІызгІайыз хІайгвыргъытІ. ЙахъчІва хІызквчважвуш атгІачва, аунагІва акІвпІ.

АсабибжъагІвы асабиква атгІачва, аунагІва, ан-абачва ахъаз йдрахІазырыз ауысаквa йгІарыпхъитІ.

СащахІба.

Са бзидздза дызбитІ саща,

Са бзидздза сибид саща!

Саща йсзичпад пслачвакІыга,

Саща йсзичпад са тагІвзыга,

Саща йсзичпад са джъакъвыжв,

Саща йсагІайкІд сара пыжв

Са бзидздза сибитІ саща,

Са бзидздза дызбитІ саща. *ЧквтІу Михаэль*

Нана лайшва

Йзымфасда

Нана лбаста

Йагъта йаъайа?

Рызкъ часта?

Йгазхътасда?

Йгазхътасда?

Нана лбаста?

Швгай швгачIва!

ЗымгIва швгачIва!

Айшва йыкву

Шгвы азшвырчIва... *Батал Къасе*

Мама слапшхуштI сара.

СхъычитI мама лапшта.

Мама лапш самхIвитI

СчважвитI мама лапшта

Мама лапшта считI.

Мама лапшта цкъата.

Счварта алсыргитI.

Мама лапшта пшдзата.

Сыбра аласпитI.

ЙсырчитI-йызгIвычитI,

СыкIанджкъва сырхъшитI.

ЙщIасцитI, йсрычвитI,

РчIвыча хвыцкъва зджвджвитI.

Мама лапшта пхата

Рхъа чкIвынква сщцитI

Мама лапшта хъгIата

Рыхъызквагы сѳивитІ.
СдухуштІ мама лапшта
Мама лапш сцкъахуштІ.
СбзихуштІ мама лапшта
Мама слапшхуштІ са. *Шхай Катїа*

ШвгІасцхърагІа джъамгІат.

Нанагы дадагы са йсхъарпапІ
Мамагы папагы са йсцрахІвапІ
ПщгІвунала рбзибара учІарныс щардачвапІ,
ЙсыцагІвешушгы дгысымам-сара йсхъаздапІ.
ЙысшвырхитІ, йсшвырцІитІ, сыргІвычитІ, сдыртІлитІ,
ПщгІвыла йсызгІагІвитІ, сцтІырхитІ, сцтІарцІитІ
Схъазыта сгызычум, йгъсыджвджвум сшІахъа,
Схъазыта йгъсычпум апахъдза чІвырхъа.
СцІыруамца сатаркІитІ, сайрышхитІ, скачкІитІ,
Дара рбзибара йахъыцІитІ, йазхІитІ.
Марджъа, снашвыхІвитІ, швгІасцхърагІа, джъамгІат!
Сара йтасымцІаскІва дуней къазауат. *Шхай Катїа*

АгІщагІвы

Мма щымтала дыгвжважвитІ анхарта
Мма дгылымам йылцхърагІауа лпны
ДлыхІвитІ лпхІачкІвын,
ДшгІагылуа днамхъгІамхъуа
Йаллыргарныс
Цкъадзата атдзы.

«Апхъапхъа, бчвартачкІвын
алыпхуаштІ –лхІвитІ мма,
УацІыхъван йгІапсата, апещква зымгІва-
Тшыджвджва, тшыхІвхІва,
Йбхъымраштылын: сабынла!
УацІыхъван щей ыжвта-
Бхъвмар бызхъара
ДгІагылын апхІвыспачкІвын
Тшылрайджъуа днасгІаситІ
Йарагъла лчвартазаджвыкІ
ЩтІылхын ауи-
Ахъышвла зны дкІылпшитІ,
Ашвла зны дыгІвитІ,
ДхъвыцитІта- йылчпушызгъи гълаухуам закІгъи!
«Апхъапхъа, бчвартачкІвын
алыпхуаштІ –лхІватІ мма-
УацІыхъван йгІаппситІта апещква
ЗымгІва...»
«ЙгъагъмищтІ
Ужвжвыбырг,-лхІвитІ,-
Счата,
Щей сыжвта-
Хъвмарра сцарыквын йаразынла!» *Тлабыча Мира*

Нына лцІейква

Нына лцІейква хъвлапынхъа
ЙыщтІацІахуан дпхъадзауа
Щажъы йщтІалхуа

Щажьы дгылхитІ
Щажьы йгылуа-
ДхъацІадухитІ.
Щажьы йщтІалхуа
Йычва бзихитІ,
Зычва бзихауа-
Йчва бзихитІ...
Ауаса йылачвуа щымта-
Йхъвы алачкІвынква йырфитІ,
Йаргы дшхвыщугы дгІанхитІ. *Глабыча Мира*

Уаба йтдзы

Уаба йтдзы, уъайыз йачІвата,
Йухъымраштылын зынгы.
Ауи гвымхазтІ тыпкІ йайчвата-
Хвду азуымазтІ анцІрагы.
Уыгвла йпны сасра уцарыквын
Уаба йытшгІвара умырджьан,
ЙтыдзчІарачІаду уапшырыквын
Ута уачвырхІауа уымцан,
УаъазтІ, сычкІвын ажвгІванд уапшта-
ХІанпшдза Адгъыл йахъарпу,
Уаба йтдзы –уара Уабашта
Тшахъарпа, йыхча, йырду:
Уаба йтдзы акІвпІ-уынцІра йапсу,
Уаба йтдзы акІвпІ- уара упІатІу. *Йуан Палиса*

ХІдада

ХІдада йапш гІвычІвгІвыс джъащахъва,
Йапш гІвычІвгІвыстамам,
ГІвычІвгІвыс гвапа, гІвычІвгІвысхъахъва
ХІыштара дыгътам.

ХІдада йыму щхамартанта
ПщынгІважва йайхІапІ,
Йыму пхапста, клыбта, ханта...

РахІагъи щардапІ... *Йуан ГІалиса*

-Асабиква руысаква шврыздзыргІвытІ, ауи акІвымкІвагъи ауат швадырпшырныс ртахъыпІ авыставка йадыргалыз. АтгІачва атема йаквыргІапста рнапІылагІвыракви, рынхаракви.

-ШвгІахІрайгвитІ!

Абаза урад «Сан» гІаситІ

- АтгІачва апны ащата ащтацІара цри бызшва амагІны швабыж йдупІ, зымгІва йрапхъапІ. АтгІачва апны ашІа цри бызшвала уйачважвара атахъыпІ. Ауи шарда гІацІанакІитІ: йугІа рцІасква, рткъвым агІаншара, й-Псадгъыл апщдзара. Цри бызшвала дзалачважвауа, йдыруа, дубжъарыквын йакъыль цІолахитІ йаргъи ауат адырраква йызгІарысабапуа дцитІ. Абызшва хвы ахъайбитІ, ауи агвынгІвыраква йылайкІитІ. Йысквшква йрыццауата йыбызшваламца дызлу аугІа ййырдыритІ, ауат драпшхитІ, ралкІгІараква йща йалалитІ, ртурых йарагъи йчІвхитІ, дгІазлыщІыз йуагІахъа даладухитІ. Дшхвуцу йуырбауа акІвпІ асаби рыцІа йылайкІуа, йылайхІвауа.

-Анчва-абачва йдрахІазырыз ауысаква йгІапхытІ. (ан-абачва дара йгІалырхыз аусаква йгІапхытІ)

-Асабиква хІацхъвмарпІ ужвы анчви-абачви хІрыцта. (гІвгвыпкІта йыхІшитІ, хгІвы аны-абата, хсабикІи) Асабиква ранчви-рабачви рылаква хъгІвата рнапІы рымата апырасква йырхъыситІ.

Асабиква ауысаква йгІарыпхытІ, абаза саби урад «Мама бгІай, папа угІай!» рхІвитІ.

«Мама бгІай, папа угІай!»

Мама бгІай, папа угІай,
ЙышвсырбуштІ апопугай!
АхъачкІвын йачІвата,

Ахар йтачІвата.

СхъвмаргачкІвын йапшдзата

Йара йпсегІауата.

Мама бгІай, папа угІай

ЙышвсырбуштІ апопугай!

АхъачкІвын гъажбыта,

АшІахъачкІвын чІврыта,

АпыквчкІвын йкъапщыта,

Йшабгугъи йхъвыта.

Мама бгІай, папа угІай

ЙсзышвхвгІа апопугай!

Съацауа йцауата, урад ахІвауата

Санчауа йчауата, бзигъи сабауата.

АпхъарасахІат аитог:

- Ан-абачва, асабиква ужвы ргІамтала швабыжта йрымаджъащахъвапІ зымгІва, шврачважва цри бышвала, даргъи йырхІвауа ртахъыраква швшвыргІа. Заман швсабиква йырзагІашваула, шврыцызла, шврыщхъвмарла ауат ужвужвы швабыжта йазыбжапІ швара швбзибара. Бзи жвба игъи швыршІызла швсабиква!

АбжъагІвы ан-абачва асабиква йаздзхъагылата кІарт рхъырхитІ. АбжъагІвы аще йыжвра зымгІвагъи йгІайрайгвитІ.

АпхъарасахІат 40 Тема: «ХІсабигІатра ацкІыс бзи-йыгъуауашым уа зджъарагъи!»

АпхъарасахІат амурад: асабиква асабигІатра ахъаз рдырраква хІырхъвыхитІ, хІара хІсабигІарта зшІырпшу (атгІачва ду) АсабигІарта йаланакІуа (агвыпква, амакъым апещ, амацІауырта, аспорт апещ, айъзагІв йпещ). Рдыррраква йалархІара, рыбызшва тшауацІнарыхра.

Адгалща: асабигІарта акІарт, агвып ркІарт, амакъым апещ, аспорт апещ акІартква, дара асабиква йапшым апещква йрыгІвната ркІартква, ватман, фломастерква, азигІва швъабгъы.

АпхъарсахІат акІвшаца: АбжъагІвы асабиква азцІгІара рзыйырглитІ, асабигІарта бзи рбума? АгІайра рчвхІатлума? ГІвзачва румама асабигІарта апны? АкІартква рыцІа йыргвапхауаквауа ацырцІумца стенд «ХІсабигІарта апны» гІандыршитІ.

АбжъагІвы азцІгІараква йырзыйыргылуа акІартква рпны аджъауап гІарауырныс хачІвы рзыйырглитІ. АкІартква айшва йыкву рыуа асабигІарта рбзазара гІанарбузтын йгІарахвитІта аватман апны клейла йкІыдырцІитІ. Айчважвара акІвйыршумца аватман дырчвитІ.

АзцІгІараква:

-АчІвыйа рыцІа йщарду асабигІарта апны? (асабиква, акІъанджъква, ахІбачва, апхартшахъва)

-Агвыпква нщарду бзиума?

-ХІара хІгвып зыгІвну апещ шпау? (йлашарапІ, йдупІ, йцкъапІ, йпщдзапІ)

-АчІвыйа йырчпауа агвып апны асабиква? (йхъвмаритІ, йычвитІ, йчитІ)

-Запш пещІа ужвыгъи хІгвып йъанашылквуауа? (амакъым апещ, айъазагІв лпещ, аспорт апещ)

-Запш ъачІвагІайа асабигІарта апны йынхауа? (мацІаугІвы, айъазагІв, абжъагІвы, мшычпагІв, чІапцагІвы)

-АчІвыйа амацІаугІвы йчпауа?

-АбжъагІвы йчпауа ачІвыйа?

-АчІвыйа абжъагІвы йыхъаз йшвзыхІвуш?

АбжъагІвы рджъауапквала йгІаликІгІитІ: асабигІарта асабиква йыргвапхауа йшгІайуа, йапшым аъачІвагІаква рымата щардагІвы асабиква йшрыдынхалуа, ауат рынхара хвы аквырцІара шатахъу даквгІашІаситІ. Айчважвара анакІвдыршауа аватман йкІыду акІартква азигІва швъабгъыла йдрыпщдзахитІ.

АпхъарсахІат аитог: -ХІызквчважваз ачІвыйа уахъчІва?

–АчІвыйа йхІыму асабигІарта апны? -ДзачІвыйа йынхауа асабигІарта апны?

Ахъаква:

1. Угвы ацчпата хІапхъауа тшыгІбжытІ.....	1
2. ХІдзыргІвуа игъи цри бызшвала хІзычважвауа тшыгІбжытІ..	2
3. ЙауацІыху апхъарасхІат анчва-абачва рыхъаз «ЙгІалскІгІауа, йысгвапхауа ауыса.....	3
4. Асурат адынхалра: «АпсауышвхІаква Къарча-Черкесс апны йапаму.....	4
5. Апсабара агІаншараква рхъвыхра: «Адзын апсахщаква.....	5
6. Адзы швайгвыгІв игъи швазсакъха».....	6
7. Абна джъашахъва гІамдара.....	8
8. Акъарандаш зигІваквa ркъраль.....	9
9. Геометрия фигураква.....	10
10. АхІауа тшабакъаначІвахуа?.....	11
11. Андучва рпны сасра.....	13
12. АгІвна псауышвхІа аквпшырала йгІау.....	16
13. Адзын асогІаква.....	18
14. Сани саби сыцта акъала хІцитІ.....	19
15. Ауатра апны.....	20
16. Цкъата хІчитІ.....	23
17. С-Псадгъыл хвыщ.....	25
18. АцІлауатра.....	27
19. Абна. АцІлаквa. Акыбквa.....	28
20. Амачваквa.....	29
21. АчгІвычаквa.....	30
22. АъачІвагІаквa.....	32
23. УнагІва бзазага.....	33
24. Гъны.....	35
25. АгъынцІисквa.....	36
26. Спорт.....	37
27. Транспорт.....	39
28. ХІ-Псадгъыл ахчагІвчвa.....	41
29. Сара стгІачвa.....	42
30. ХІмамаквa рымш.....	44

31. АгІапын.....	46
32. АгІвычІвгІвыс. Сабар сара сшаъу.....	48
33. Пхны.....	51
34. Сара сзыпхъадзитІ.....	52
35. Агъажьы, атреугольник, овал.....	55
36. ЗакІы, гІвба, хпа, пщба, хвба.....	56
37. Ауатра апны йгІасцхърагІауа.....	59
38. АъачІвагІаква.....	60
39. ЙауацІыху апхъарасахІат: «Сара стгІачва».....	61
40. ХІсабигІзарта хІа йхІгвапхитІ.....	67